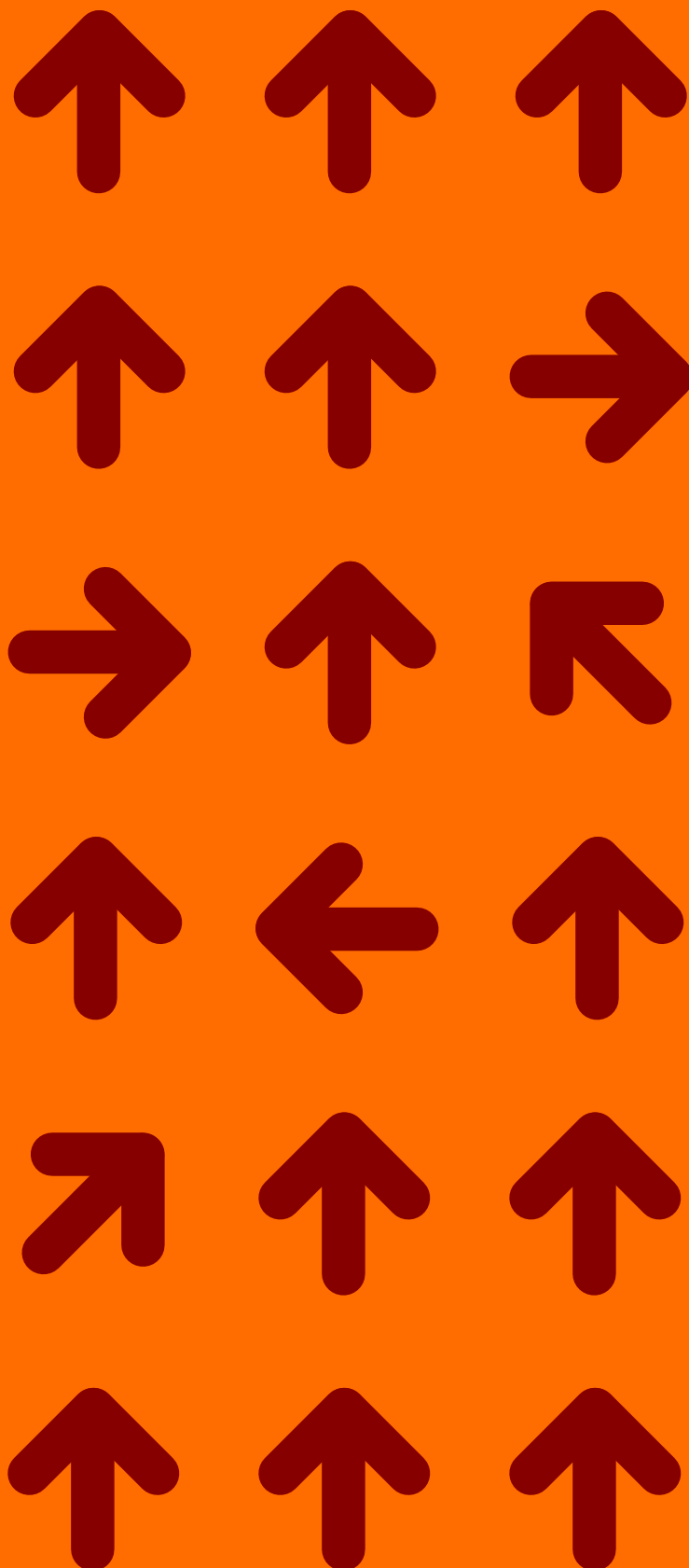

Hvem er fremtidens lærere og pædagoger?

– Uddannelsesvalg, motivation og
ambitioner hos fremtidens lærere
og pædagoger

Udarbejdet af:

Magnus Balslev Jensen, Seniorrådgiver

Kristina Eline Blomhøj, Økonom

Signe Hørby Aller, Projektassistent

Wen Shi Xuan, Projektassistent

Udgiver: DEA

Dato for udgivelse: September 2017

Design: Spine Studio

Indhold

4	Forord
5	Sammenfatning
7	Lærer- og pædagoguddannelsernes udvikling
8	– Læreruddannelsen 1997-2017
12	– Pædagoguddannelsen 1991-2017
15	Hvem er fremtidens lærere og pædagoger?
26	Hvorfor vælger de uddannelsen?
34	Hvad er deres erfaringer på studiet?
47	Hvad er deres fremtidsplaner?
60	Om undersøgelsen
62	Kilder

Forord

Danmarks fremtid kan påvirkes af politiske tiltag, økonomiske konjunkturer og samfundsmæssige tendenser fra ind- og udland. Men disse ting rykker ikke ved det faktum, at fremtiden tilhører de næste generationer, og at det derfor er dem, der skal forme og skabe den. At skabe et økonomisk, socialt og miljømæssigt bæredygtigt samfund kræver kompetencer, som gør de unge i stand til at føre innovative løsninger og idéer ud i livet med et stærkt fagligt udgangspunkt. Det stiller krav til hele det danske uddannelsessystem, men det er særligt vigtigt, at børn og unge får en god start i livet med fokus på udviklingen af sociale og faglige kompetencer.

Et hus er som bekendt ikke stærkere, end det fundament det står på. Lærer- og pædagoguddannelserne har derfor en særlig rolle i det danske samfund, da de studerende står med en nøglerolle i forhold til at sikre børn og unges læring og livsduelighed gennem deres arbejde i det danske institutions- og uddannelseslandskab. Derfor bør vi som samfund være interesseret i, hvilke studerende der rekrutteres til disse uddannelser, hvordan de oplever studiet, og hvilke fremtidsplaner de har.

I denne rapport stiller DEA skarpt på netop lærer- og pædagoguddannelserne for at bidrage til debatten om, hvordan vi får en så stærk fødekæde til fremtiden som muligt.

Det har længe været en udfordring at rekruttere til disse uddannelser blandt de fagligt dygtigste unge, hvilket mange misundeligt fremhæver ved Finland, hvor læreruddannelsen er en af de mest attraktive uddannelser.

Men der er mange motiverede og dygtige studerende blandt de fremtidige lærere og pædagoger. Spørgsmålet er, hvordan vi får flere af dem og udfordrer dem til kanten af deres potentiale.

Det skylder vi de næste generationer.

God læselyst.

Sammenfatning

Denne rapport er baseret på registeroplysninger om landets lærer- og pædagogstuderende samt en spørgeskemaundersøgelse, som er udført blandt et repræsentativt udsnit af lærer- og pædagogstuderende, der netop har gennemført første semester på uddannelsen. Valget af studerende, som befinder sig på netop dette stadie i uddannelsen skyldes, at de på den ene side har deres overvejelser omkring uddannelsesvalget frisk i erindringen. På den anden side har de gennem det første semester gjort sig erfaringer med uddannelsens indhold, hvilket gør dem i stand til at danne sig en mening om den uddannelse, som de skal bruge de kommende år på at færdiggøre.

Vi må antage, at de studerende i løbet af uddannelsen vil ændre holdning omkring nogle aspekter af deres uddannelse samt deres fremtidsplaner. Men at forstå, hvilke erfaringer, motivationer og fremtidsplaner de studerende har i starten af deres studie, kan være et skridt på vejen til at tilrettelægge uddannelserne, så vi får det optimale ud af de mennesker, som har valgt dem.

Rapporten giver et indblik i en gruppe af studerende, som på flere punkter ligner hinanden på tværs af uddannelserne, men som også udviser nogle betydelige forskelle. Nedenfor følger en række af hovedresultaterne fra undersøgelsen.

Færre mænd og færre efterkommere på lærer- og pædagoguddannelsen

Både på lærer- og pædagoguddannelserne er der en overvægt af kvinder. Blandt lærerstuderende udgør mændene cirka 40 pct., mens lidt under hver fjerde af de pædagogstuderende er mænd. I forhold til herkomst er ca. 10 pct. af de lærerstuderende indvandrere eller efterkommere, mens det samme gælder for 12 pct. af de pædagogstuderende. For de øvrige professionsbacheloruddannelser er det 18 pct.

De studerende har meget forskellige forudsætninger

De studerende, som optages på lærer- og pædagoguddannelserne har naturligvis forskellige faglige forudsætninger for at gennemføre uddannelsen. På pædagoguddannelsen er en stor gruppe (29 pct.) med et gennemsnit fra deres adgangsgivende uddannelse på under 4, mens samme gruppe kun udgør 13 pct. af de personer, som optages på læreruddannelsen.

De studerende har desuden forskellige erhvervsmæssige erfaringer med i bagagen. En betydelig gruppe har været i relevant beskæftigelse inden for fem år, inden de påbegyndte uddannelsen. Således arbejdede ca. 26 pct. af de studerende på læreruddannelserne som lærervikarer, inden de startede på uddannelsen, og næsten 27 pct. af de studerende på pædagoguddannelserne arbejdede tilsvarende som pædagogmedhjælpere, inden de startede på uddannelsen.

Kombinationen af teori og praksis lokker studerende til

Både lærer- og pædagoguddannelsen er kendetegnet ved et betydeligt praksiselement, og det er tydeligt, at kombinationen af undervisning på uddannelsesinstitutionerne og praktikken på arbejdsmarkedet er med til at lokke en del studerende til uddannelserne. 42 pct. af de lærerstuderende og 54 pct. af de pædagogstuderende angiver, at kombinationen i høj grad har haft betydning for deres valg af uddannelsen.

De fleste studerende er tilfredse med mange aspekter af deres uddannelse

De fleste studerende angiver, at de er tilfredse med undervisningen, det faglige indhold samt det sociale miljø. Halvdelen af de lærerstuderende og 60 pct. af de pædagogstuderende roser desuden deres medstuderendes engagement. Samme billede gør sig gældende, når de skal vurdere deres medstuderendes faglige niveau. De er derudover generelt tilfredse med deres studiegruppe.

Stor variation i de studerendes forberedelsestid

Ift. arbejdsbyrden på studiet er de studerende blevet spurgt til mængden af afleveringer. De fleste mener, at mængden af afleveringer er passende, men 30 pct. af de pædagogstuderende mener, mængden er lidt eller alt for stor. Det samme gælder for 25 pct. af de lærerstuderende. Der er også en stor variation i de studerendes forberedelsestid, og mange bruger kun få timer til forberedelse. DEAs undersøgelse viser, at 62 pct. af de lærerstuderende og 67 pct. af de pædagogstuderende bruger ti timer eller mindre på forberedelse til undervisning om ugen. Hhv. 20 og 25 pct. af de lærer- og pædagogstuderende bruger kun fem timer eller derunder om ugen. Til sammenligning er den gennemsnitlige tid brugt på forberedelse på alle professionsbacheloruddannelserne 14 timer (Udvalg for Kvalitet og Relevans i de Videregående Uddannelser 2015).

Lidt over halvdelen af de lærerstuderende forventer at skulle arbejde i folkeskolen efter studiet

78 pct. af de lærerstuderende forventer at arbejde i enten folkeskole, efterskole eller fri- eller privatskole det første år, efter deres studie er afsluttet. Ser vi alene på folkeskolen, forventer lidt over halvdelen at skulle arbejde der efter studiet. Det kan naturligvis ændre sig i løbet af studiet, og deres planer er naturligvis også afhængige af at kunne finde ansættelse andre steder end folkeskolen. Men det er med til at understrege, at mange studerende ikke ser læreruddannelsen som en vej mod folkeskolen. Ser vi på hele grundskolen, er det interessant, at en nylig undersøgelse viste, at ca. 16 pct. af alle nyuddannede lærere fandt arbejde uden for grundskolen (Arbejderbevægelsens Erhvervsråd 2016).

Lederambitioner driver de studerendes lyst til videreuddannelse

Cirka syv pct. af de lærerstuderende, som lige har afsluttet første semester, regner med at læse videre direkte efter uddannelsen er afsluttet. For de studerende på pædagoguddannelserne er det cirka ni pct., som regner med at læse videre umiddelbart efter, de er blevet pædagoger. På længere sigt (inden for fem år efter afsluttet studie) regner næsten hver fjerde (23 pct.) af de pædagogstuderende med, at de er færdige med eller i gang med en uddannelse på et højere niveau. For de lærerstuderende er det 16 pct. Blandt de studerende, som forventer at læse videre inden for de første fem år, er det oftest ønsket om at uddanne sig inden for ledelse, der motiverer dem.

Lærer- og pædagoguddannelsernes udvikling

Danmarks kommende lærere og pædagoger vil naturligvis blive defineret i forhold til, hvem de er, hvor de kommer fra, og hvilke erfaringer de har gjort sig gennem livet. Men de vil også blive defineret af den lærer- eller pædagoguddannelse, de gennemfører. Lærer- og pædagoguddannelserne er dog ikke statiske størrelser, og de har været genstand for en række større og mindre evalueringer, reformer og justeringer gennem de seneste 25 år. I denne oversigt samler vi op på nogle af de vigtigste.

Forord

Sammenfatning og hovedresultater

Lærer- og pædagoguddannelsernes udvikling

Hvem er fremtidens lærere og pædagoger?

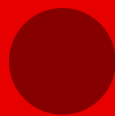
Hvorfor vælger de uddannelsen?

Hvad er deres erfaringer på studiet?

Hvad er deres fremtidsplaner?

Om undersøgelsen

Kilder

LÆRERUDDANNELSEN 1997-2017

1997

ØGET FAGLIG SPECIALISERING

Læreruddannelsen blev reformeret tilbage i 1997 på baggrund af en erklæret intention om at styrke det samlede faglige niveau for den enkelte lærer (Undervisningsministeriet 2004). Samtidig blev der med den såkaldte flerårsaftale reduceret markant i statens bevilling til læreruddannelsen over en kort årrække. 1997-reformen medførte bl.a. øget faglig specialisering gennem udvidelse fra to til fire linjefag på bekostning af fællesfagene på uddannelsen (Rasch-Christensen and Thejsen 2011) (Dorf 2010a). Hensigten med den øgede faglige specialisering var, at lærerne med et større antal linjefag udelukkende skulle undervise i de fag, de var uddannet i. 1997-reformen medførte også, at det tidligere "pædagogiske speciale" blev ændret til en "større selvvalgt opgave" (Holm-Larsen 2012) (Danmarks Evalueringsinstitut 2003). Efter at Danmark blev en del af Bologna-processen, blev læreruddannelsens afsluttende opgave i en ny bekendtgørelse i 2001 ændret til en bacheloropgave med krav om akademisk niveau (Dorf 2010a).

2001

PROFESSIONSBACHELORTITLEN

Strukturelt set medførte den nye bekendtgørelse i 2001, at læreruddannelsen, ligesom andre mellem-lange videregående uddannelser, blev en professionsbacheloruddannelse (Stage Petersen 2010). For læreruddannelsen betød den ændring, ligesom for pædagoguddannelsen, at uddannelsen ikke længere alene skulle tilrettelægges med henblik på at uddanne lærere, men også skulle sikre, at de studerende er kvalificerede til at tage Master- og Kandidatuddannelser ved universiteterne. Den toning af uddannelsen fik betydning for det efterfølgende evaluerings- og reformarbejde med uddannelsen, som blev påbegyndt i 2003. Øgede rekrutteringsproblemer var et vilkår for læreruddannelsen, som påvirkede de efterfølgende ændringer af uddannelsen.

2003

EVALUERING EFTERLYSER BEDRE SAMMENHÆNG MED PRAKTIKKEN

Evalueringen fra 2003 konkluderede, at uddannelsen overordnet fungerede godt, men kunne forbedres på en række punkter. Evalueringen pegede bl.a. på, at sammenhængen mellem seminarieundervisning og praktikforløb var for svag. (Danmarks Evalueringsinstitut 2003). På baggrund af evalueringen anbefalede EVA, at antallet af fire linjefag skulle bevares med justeringer; at fagdidaktikken skulle styrkes, og at adgangsniveauet skulle håndhæves (Danmarks Evalueringsinstitut 2003). Evalueringen viste også, at bacheloropgaven generelt fungerede godt, men at der var behov for klarere kriterier for bedømmelsen og inddragelse af nyere forskningsresultater (Danmarks Evalueringsinstitut 2003).

2008

PROFESSIONSHØJSKOLERNE AFLØSER SEMINARIER OG CENTRE FOR VIDEREGÅENDE UDDANNELSE

Året før læreruddannelsen i 2001 blev en professionsbacheloruddannelse, blev uddannelsen organisatorisk placeret sammen med andre mellemlange videregående uddannelser ved Centre for Videregående Uddannelser (CVU'er). Ved en efterfølgende omstrukturering i 2008 blev CVU'erne nedlagt og integreret i otte Professionshøjskoler (Rasch-Christensen and Thejsen 2011). Der var med den omlægning, at seminariebegrebet forsvandt helt (Holm-Larsen 2012).

2007

TILTAGENDE CENTRALISERET DETAILSTYRING AF UDDANNELSEN

Reformen af læreruddannelsen i 2007, som fulgte i halen på evalueringen fra 2003, medførte bl.a. skærpede adgangskrav til linjefag sammen med krav om mødepligt på uddannelsens første år og bestå-krav efter første praktikperiode. I forlængelse af det blev der indført bedømmelse af samtlige praktikperioder på uddannelsen (Stage Petersen 2010) (Holm-Larsen 2012). Derudover bestod de indholdsmæssige ændringer i uddannelsen bl.a. i, at antallet af linjefag blev reduceret til to-tre linjefag af varierende omfang, og at der blev indført aldersspecialisering (1.-6. eller 4.-9. klassetrin) i dansk og matematik (Stage Petersen 2010). På den måde blev læreruddannelsens forudgående fokus på læringskompetence forskudt i retning af et øget fokus på viden og kompetence inden for skolefagene (Dorf 2010a). Derudover blev medborgerskab en dimension i læreruddannelsen fra 2007, hvor faget "kristendomskundskab, livsoplysning og medborgerskab" blev introduceret (Dorf 2010a). 2007-reformen medførte derudover en række mere specifikke krav til uddannelsesstedernes studieordninger, som sammenlignet med tidligere tyder på en intention om en mere detaljeret detailstyring af uddannelserne fra central politisk side.

2012

MÅLFOKUS, DE-AKADEMISERING OG OPTAGELSESSAMTALER

Med 2012-reformen blev det forudgående fokus på uddannelsens indholdsmæssige elementer udskiftet med et øget fokus på uddannelsens resultater og mål præget af en høj detaljeringsgrad. Derudover blev den del af uddannelsen, som tidligere blev dækket via akademiske discipliner i pædagogik, psykologi og didaktik afløst af en bred kategori med udgangspunkt i aspekter af lærerens praksis. Den erklærede intention med ændringen var at styrke "lærerens grundfaglighed" (Dorf 2012). Derudover var en af de større ændringer med reformen fra 2012, som fortsat gælder i dag, at der blev indført skærpede adgangskrav og optagelsessamtaler til læreruddannelsen. Det har betydet, at ansøgere med karaktergennemsnit under 7,0 fra deres adgangsgivende ungdomsuddannelse i dag skal til samtale for at blive optaget på uddannelsen. Formålet med reformen var dels at give læreruddannelsen et fagligt løft og dels gøre uddannelsen mere attraktiv (Forligskredsen bag læreruddannelsen 2012).

2011

EVALUERING PEGER PÅ LINJEFAG SOM UDDANNELSENS UDFORDRING

Evalueringen af 2007-uddannelsen blev foretaget af EVA i 2011 (Danmarks Evalueringsinstitut 2011). Evalueringen var udgangspunkt for den næste reform af uddannelsen i 2012. Den overordnede konklusion på evalueringen var, at uddannelsesstederne til trods for store udfordringer med implementeringen af 2007-uddannelsen havde nået en del af målet (Danmarks Evalueringsinstitut 2011). Evalueringen konkluderede bl.a., at målsætningen om at styrke uddannelsens treklang og målsætningen om at styrke de professionsrettede indsatsområder var nået. Dog var dette indsatsområde stadig et aktuelt tema i forbindelse med den kommende reform i 2012 (Dorf 2012). Ift. til målsætningen om øget vidensbasering konkluderede evalueringen, at det kun var nået i varierende grad. Evalueringen viste også, at "...den samlede målsætning om at styrke linjefagene ... ikke var nået" (Danmarks Evalueringsinstitut 2011). I forlængelse af det pegede evalueringen på, at linjefagsbindinger og linjefagsdækning på uddannelsesstederne, som var en del af 2006-reformen, havde medført en række utilsigtede konsekvenser, som minimerede intentionerne om en styrket kvalitet i de øvrige linjefag (Danmarks Evalueringsinstitut 2011).

2013

OVERVEJENDE POSITIVE ERFARINGER MED OPTAGELSESSAMTALER

Indførelsen af karakterkrav og optagelsessamtaler er løbende blevet evalueret af Styrelsen for Videregående Uddannelser både i 2013, 2014 og 2015. Konklusionen på evalueringerne er, at samtalerne samlet set er velfungerende, men kan forbedres på en række punkter (Styrelsen for Videregående Uddannelser 2014) (Styrelsen for Videregående Uddannelser 2015a).

WHAT'S NEXT?

EVALUERING EFTERLYSER BEDRE SAMMENHÆNG MED PRAKTIKKEN

Den seneste justering af læreruddannelsen kom i forlængelse af den nye folkeskolereform, som bl.a. skabte behov for at opdatere udvalgte undervisningsfag, sådan at nye lærere er kvalificerede til at undervise i de nytilkomne fag i folkeskolen (Styrelsen for Videregående Uddannelser 2015a). Derudover er det også i forlængelse af ændrede krav i folkeskolens praksis blevet tilføjet, at lærerstuderende skal kunne gennemføre læringsmålstyret undervisning (Styrelsen for Videregående Uddannelser 2015a). Nedenstående kan derudover være en indikation på, hvilke ændringer der kan være på vej mod læreruddannelsen de kommende år:

“Samtidig med revisionen af bekendtgørelsen har Uddannelses- og Forskningsministeren aftalt med forligskredsen bag læreruddannelsen, at professionshøjskolerne skal sætte ind på at videreudvikle tre områder i uddannelsen: De afsluttende prøver, de studerendes skriftlige færdigheder samt feedback til de studerende.” (Styrelsen for Videregående Uddannelser 2015a).

PÆDAGOGUDDANNELSEN 1991-2017

1991

FRA TRE TIL ÉN SAMLET PÆDAGOGUDDANNELSE

Organiseringen af én samlet pædagoguddannelse, som den eksisterer i dag, blev etableret tilbage i 1991, hvor de treårige uddannelser til børnehavepædagog, fritidspædagog og socialpædagog blev sammenlagt til én 3½-årig pædagoguddannelse (*Lov Om Uddannelse Af Pædagoger* 1991). Uddannelsen indeholder lønnet praktik i modsætning til læreruddannelsen, hvor praktikken gennemføres med SU.

2001

PROFESSIONSBACHELORTITLEN

Den næste store forandring kom ti år senere, i 2001, hvor pædagoguddannelsen, ligesom andre mellemlange videregående uddannelser blev omlagt til professionsbacheloruddannelser jf. Bolognastrukturen ("Børn & Unge" 2003). Titlen som professionsbachelor gav bl.a. pædagogstuderende mulighed for at læse videre ved universitetet. Dét betød, at pædagoguddannelsen ikke længere alene skulle uddanne studerende til jobbet som pædagog, men også sikre, at de studerende var kvalificerede til at tage master- og kandidatuddannelser ved universiteterne (Anker Hansen et al. 2010). Den strukturelle omlægning til professionsbachelor var begyndelsen på en udvikling mod, at både rammer og indhold i pædagoguddannelsen blev mere akademisk orienteret. Indholdsændringerne i den efterfølgende reform i 2006 kan bl.a. ses som udtryk for den udvikling.

2008

CVU'ER OG SEMINARIER SAMMENLÆGGES TIL OTTE PROFESSIONSHØJSKOLER

I forlængelse af de indholdsmæssige ændringer blev rammerne for uddannelsen ændret med omlægningen af både enkelte seminarier og Centre for Videregående Uddannelsesinstitutioner (CVU'er) til professionshøjskoler i 2008. Omlægningen betød, at samtlige pædagoguddannelser blev integreret i et af de otte tværfaglige uddannelsessteder, som blev etableret i forbindelse med omlægningen (Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte 2012). Strukturelt blev forvaltningen af pædagoguddannelsen desuden flyttet fra Undervisningsministeriet til Uddannelses- og Forskningsministeriet i 2011, hvor en større omlægning betød, at alle videregående uddannelser blev placeret i samme ministerium.

2006

STYRKELSE AF FAGLIGHEDEN GENNEM CENTRALISERING

Baggrunden for 2006-reformen var en evaluering af 1991-uddannelsen fra 2003, som konkluderede, at der var behov for at styrke fagligheden. Reformen førte bl.a. til, at kundskabs- og færdighedsområder, som tidligere blev formuleret på de enkelte uddannelsessteder, blev fastlagt for hvert enkelt fag og faglige element i *Lov om uddannelsen til professionsbachelor som pædagog* (ref.). Reformen medførte derudover, at der blev indført nye linjefag og specialiseringer, skærpede adgangskrav og krav om kompetencebeskrivelser i henhold til Bologna-deklarationen (Anker Hansen et al. 2010).

2012

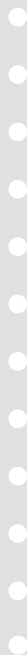
EVALUERING PEGER PÅ BEHOV FOR STYRKET PRAKSIS

Pædagoguddannelsen blev igen evalueret i 2012. Der konkluderede Rambøll, at 2006-reformen havde styrket forudsætningerne for viden, men ikke formået at realisere dette i praksis. Samtidig viste Rambølls rapport, at 2006-reformen af pædagoguddannelsen havde medført, at den teoretiske faglighed på uddannelsen var blevet styrket, mens den praktiske faglighed var blevet svækket (Rambøll 2012). Hensigten med akademiseringen af pædagoguddannelsen var dog ikke at styrke den teoretiske viden på bekostning af praksis, men snarere at stille yderligere krav til de studerende (Jakob Bøje Ditlev 2013). Med afsæt i evalueringen blev det vurderet, at der var behov for ændringer af uddannelsen på en række punkter. Det dannede baggrund for den næste reform af uddannelsen, der blev vedtaget i 2013 og indført i 2014.

2013

DEN NUVÆRENDE PÆDAGOGUDDANNELSE

Intentionen med den seneste reform fra 2013 var bl.a. at styrke praksisdimensionen i uddannelsen. Det kom bl.a. til udtryk i, at der blev indført en ekstra praktikperiode i den nye uddannelse. Derudover var det nye bl.a., at pædagoguddannelsen blev modulopbygget af forløb, som typisk varer seks til syv uger med henblik på at skabe øget fleksibilitet og mulighed for de studerendes individuelle toning af uddannelsen. Samtidig blev der indført en højere grad af specialisering på uddannelsen gennem en markant forøgelse af specialiseringsfagernes omfang. Reformen medførte også en højere grad af målstyring gennem formulering af tydeligere kompetence, videns- og færdighedsmål i uddannelsesbekendtgørelsen samt en forøgelse af antallet af prøver fra otte til ti. I tråd med andre professionsuddannelser blev der indført tværprofessionelle forløb i uddannelsen, hvor professionshøjskolerne tilbyder fælles moduler med studerende fra bl.a. pædagog-, sygepleje- og socialrådgiveruddannelsen.

Hvem er fremtidens lærere og pædagoger?

Uanset, hvilke politiske vinde der blæser, eller hvilke reformer der vedtages, er det stadig de studerende, der er omdrejningspunktet på lærer- og pædagoguddannelserne. På samme måde bliver fremtidens grundskoler og institutioner langt hen ad vejen defineret af de lærere og pædagoger, der arbejder i dem. Derfor er det interessant at blive klogere på, hvad der karakteriserer de mennesker, som vælger disse uddannelser.

Forord

Sammenfatning og hovedresultater

Lærer- og pædagoguddannelsens udvikling

Hvem er fremtidens lærere og pædagoger?

Hvorfor vælger de uddannelsen?

Hvad er deres erfaringer på studiet?

Hvad er deres fremtidsplaner?

Om undersøgelsen

Kilder

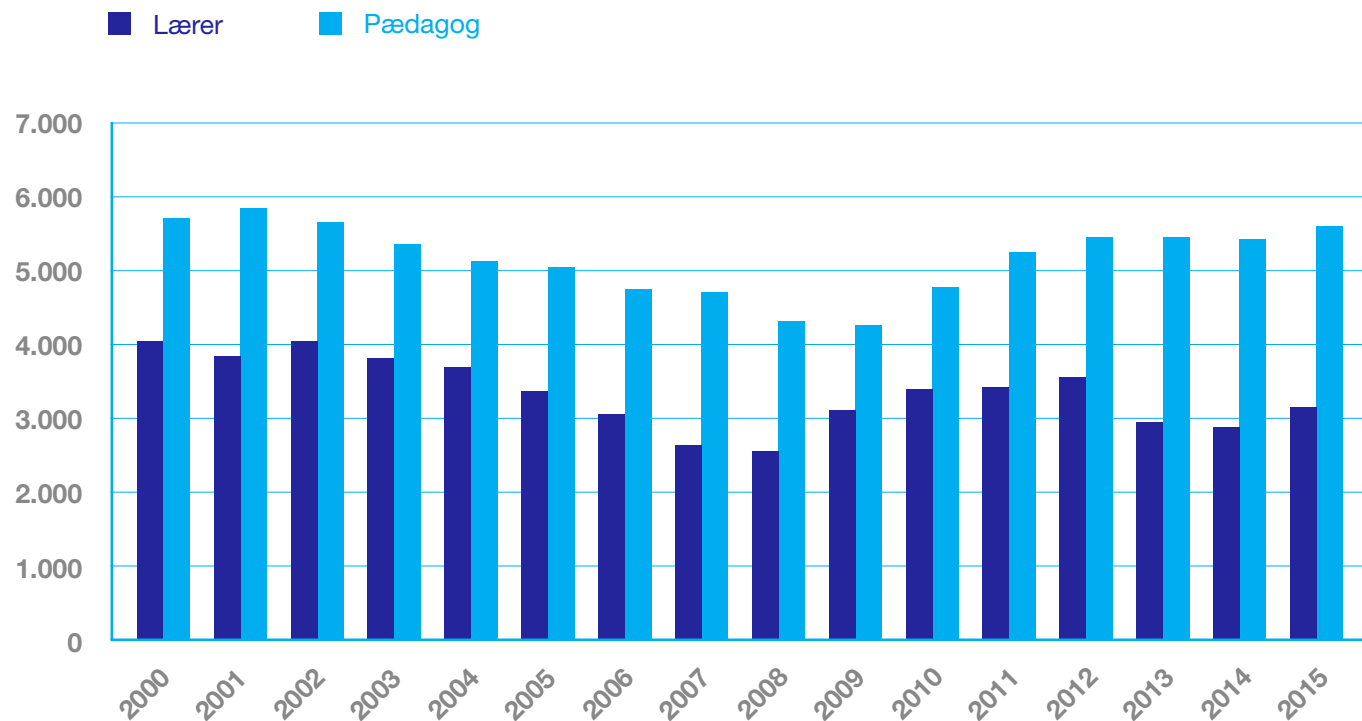
Hvor mange rekrutteres til uddannelserne?

Antallet af nyuddannede pædagoger og lærere afhænger naturligvis i høj grad af tilgangen til uddannelserne. Fra starten af 00'erne og frem til 2008/2009 oplevede begge uddannelser jf. Figur 1 et fald i tilgangen, som dog blev vendt til en stigning i de efterfølgende år. Tilgangen til pædagoguddannelsen steg frem til 2012, hvorefter udviklingen stagnerede. Tilgangen til læreruddannelsen steg også frem til 2012, men oplevede derefter et fald fra 2012-2013. Sandsynligvis bl.a. som følge af indførelsen af et karakterkrav om 7 på uddannelsen.

FIGUR 1.

Udviklingen i tilgangen af studerende til lærer- og pædagoguddannelserne følges ad

Note: Tallene angiver det samlede antal elever, der har påbegyndt en lærer- eller pædagoguddannelse i det pågældende år. Hvis den samme person har påbegyndt den samme uddannelse flere gange, er han/hun medregnet i tilgangen i det seneste år, hvor uddannelsen er påbegyndt.
Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata.

Færre mænd og færre efterkommere end på øvrige professionsbacheloruddannelser

Både lærer- og pædagoguddannelsen optager flere kvinder end mænd. Læreruddannelsen har en 60/40 fordeling, mens pædagoguddannelsen optager ca. 28 pct. mænd. I forhold til herkomst er ca. 10 pct. af de lærerstuderende indvandrere eller efterkommere, mens det samme gælder for 12 pct. af de pædagogstuderende. For de øvrige professionsbacheloruddannelser er tallet 18 pct.

TABEL 1.

Køn og etnicitet blandt de optagne i 2015

Note: Beregningerne er baseret på personer, der påbegyndte en professionsbachelor i 2015.
Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata.

	KØN		HERKOMST		
	Mænd	Kvinder	Danskere	Efterkommere	Indvandrere
Lærer	40%	60%	90%	5%	5%
Pædagog	28%	72%	89%	6%	6%
Alle øvrige prof. bach.	43%	57%	83%	12%	6%

Få studerende fra akademikerhjem

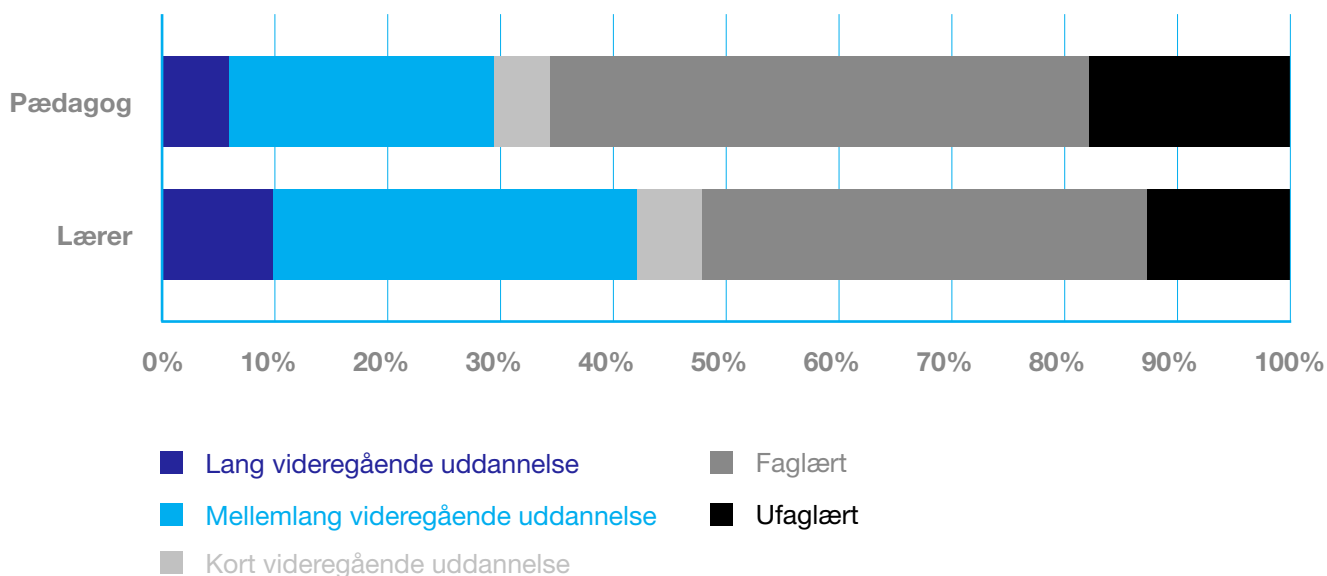
Både lærer- og pædagogstudiet tiltrækker forholdsvis få unge, hvis forældres højeste uddannelse er en lang videregående uddannelse. Dog har ca. hver tredje (35 pct.) pædagogstuderende og hver anden (48 pct.) lærerstuderende en forælder med en videregående uddannelse, oftest en professionsbachelor. Der er også en stor andel, hvis forældre er faglærte.

Så langt de fleste lærer- og pædagogstuderende kommer altså fra hjem, hvor minimum en af forældrene har en kompetencegivende uddannelse. Men vi ser også, at 13 pct. af de lærerstuderende og 18 pct. af de pædagogstuderende kommer fra ufaglærte hjem, jf. Figur 2.

FIGUR 2.

Forældrenes uddannelsesbaggrund for optagne i 2015

Note: Beregningerne er baseret på personer, der påbegyndte en lærer- eller pædagoguddannelse i 2015.
Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata.

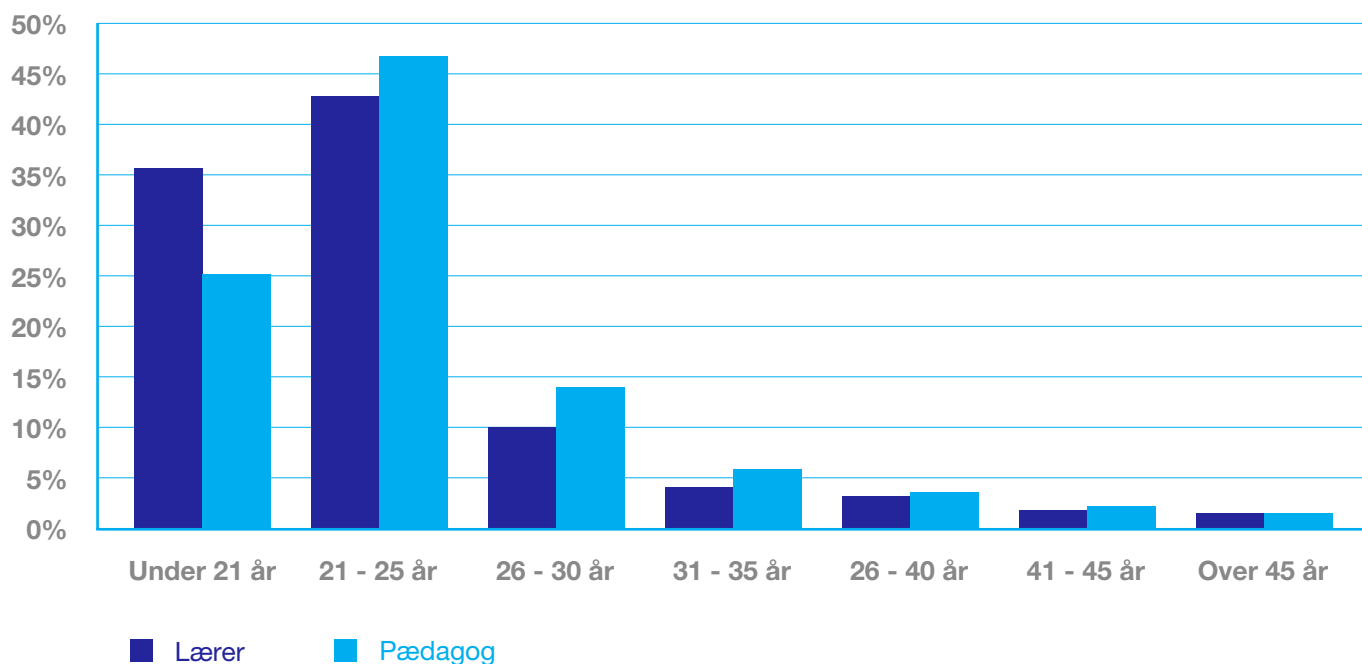
Mange starter, efter de er fyldt 26

Ser vi på aldersfordelingen i Figur 3, er der naturligvis en stor gruppe, som starter umiddelbart efter deres ungdomsuddannelse eller efter en mindre omvej i form af et sabbatår eller en anden uddannelse, som de har afbrudt. Men ca. hver fjerde af de pædagogstuderende og ca. hver femte af de lærerstuderende starter på uddannelsen, efter de er fyldt 26, og en del er væsentligt ældre.

FIGUR 3.

Alder på de optagne i 2015

Note: Beregningerne er baseret på personer, der påbegyndte en lærer- eller pædagoguddannelse i 2015.
Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata.

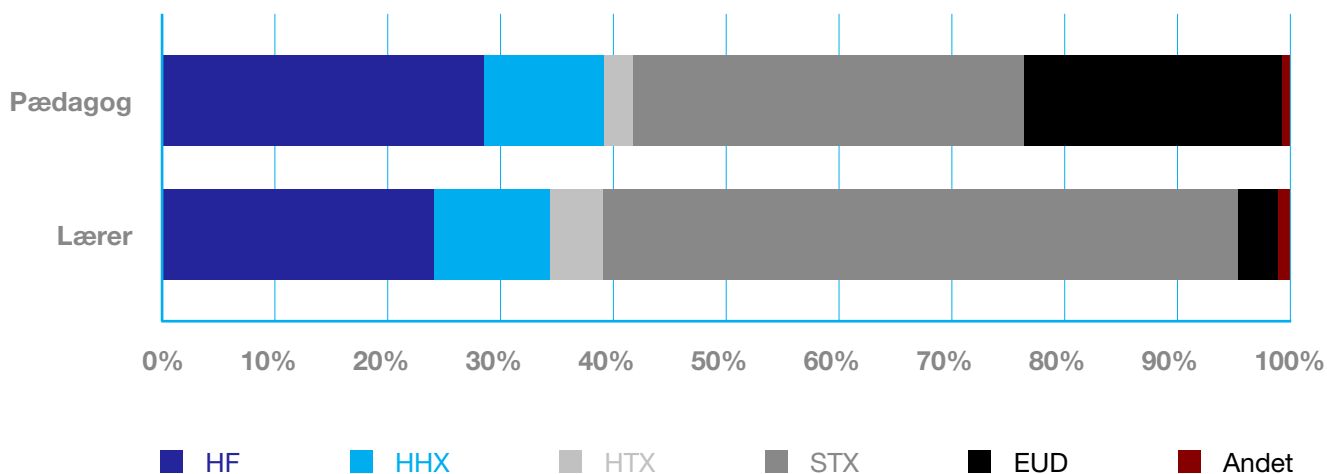
Gymnasierne dominerer på lærerstudiet, mens EUD fylder godt på pædagogstudiet

Ser vi på de studerendes uddannelsesbaggrund, er det gymnasiale uddannelser, der dominerer. På lærerstudiet er det hele 95 pct., som har lagt vejen forbi en gymnasial uddannelse (56 pct. på STX). På pædagogstudiet har 23 pct. derimod en baggrund som faglærte.

FIGUR 4.

Uddannelsesbaggrund for de optagne i 2015

Note: Beregningerne er baseret på personer, der påbegyndte en lærer- eller pædagoguddannelse i 2015.
Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata.

Det er ikke altid den lige vej, der fører til uddannelserne

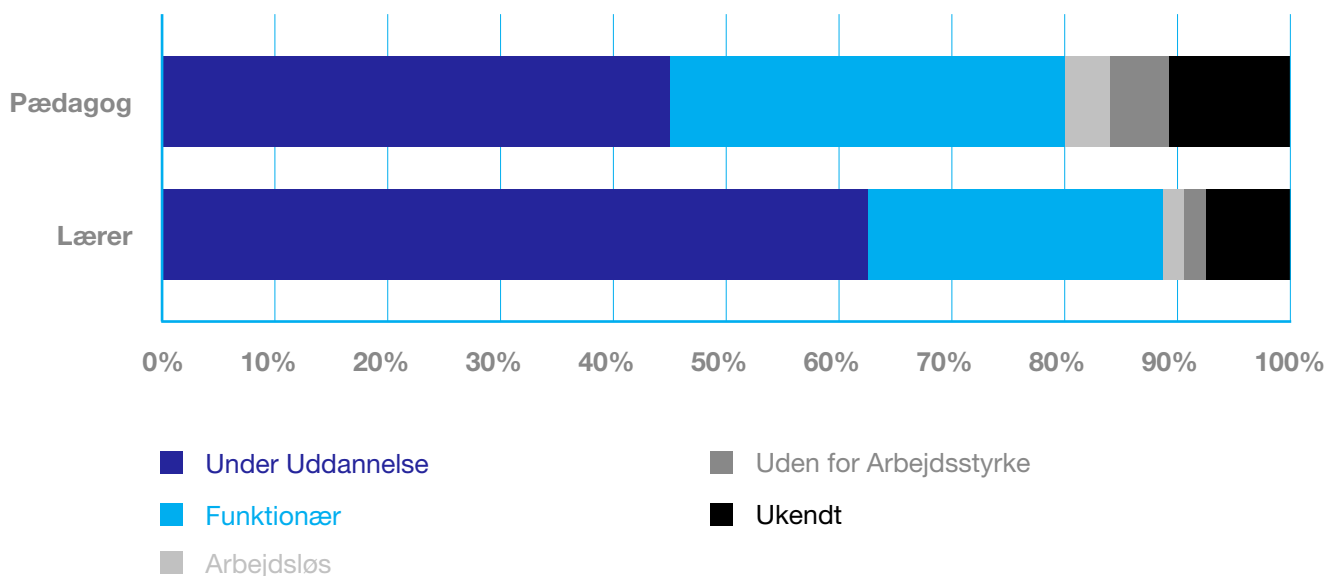
Både lærer- og pædagoguddannelsen tiltrækker personer, som har været indskrevet på, eller har gennemført andre uddannelser samt personer med erfaringer fra arbejdsmarkedet – både inden for det pædagogiske område, men også fra andre arbejdsmarkeder og stillinger.

Figur 5 viser, at for både lærer- og pædagogstuderende gælder det, at størstedelen af de studerende var under uddannelse i året inden studiestart. Ca. 45 pct. af de pædagogstuderende var uddannelsesaktive året inden studiestart, mens det for de lærerstuderende var ca. 62 pct.

FIGUR 5.

Aktivitet året før studiestart

Note: Figuren angiver de studerendes primære aktivitet året før studiestart (2014). Den primære aktivitet er bestemt på baggrund af de studerendes arbejdstilknytning samt uddannelsesoplysninger året før studiestart. Beregningerne er baseret på personer, der påbegyndte en lærer- eller pædagoguddannelse i 2015.
Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata.

For både lærer- og pædagogstuderende var størstedelen af de studerende, som var uddannelsesaktive året inden studiestart, indskrevet på en ungdomsuddannelse – henholdsvis en gymnasial ungdomsuddannelse eller en erhvervsuddannelse. For de pædagogstuderende var det ca. 75 pct., mens det for de lærerstuderende var ca. 66 pct., jf. Figur 6.

Heraf var således ca. hver fjerde af de pædagogstuderende og lidt mere end hver tredje af de lærerstuderende, som var uddannelsesaktive året inden studiestart, indskrevet på en videregående uddannelse. Det svarer til, at ca. 10 pct. af de pædagogstuderende og ca. 18 pct. af de lærerstuderende, som begyndte på henholds-

vis pædagog- og læreruddannelsen i 2015, var indskrevet på en videregående uddannelse i 2014, jf. Figur 6. For begge grupper af de studerende gælder det, at den typiske videregående uddannelse er deres egen, det vil sige, at en stor del af de studerende, som kommer fra en videregående uddannelse er genstartere.

De pædagogstuderendes baggrund er tidligere blevet belyst og kan ofte kan inddeles i tre grupper (Jakob Bøje Ditlev 2013):

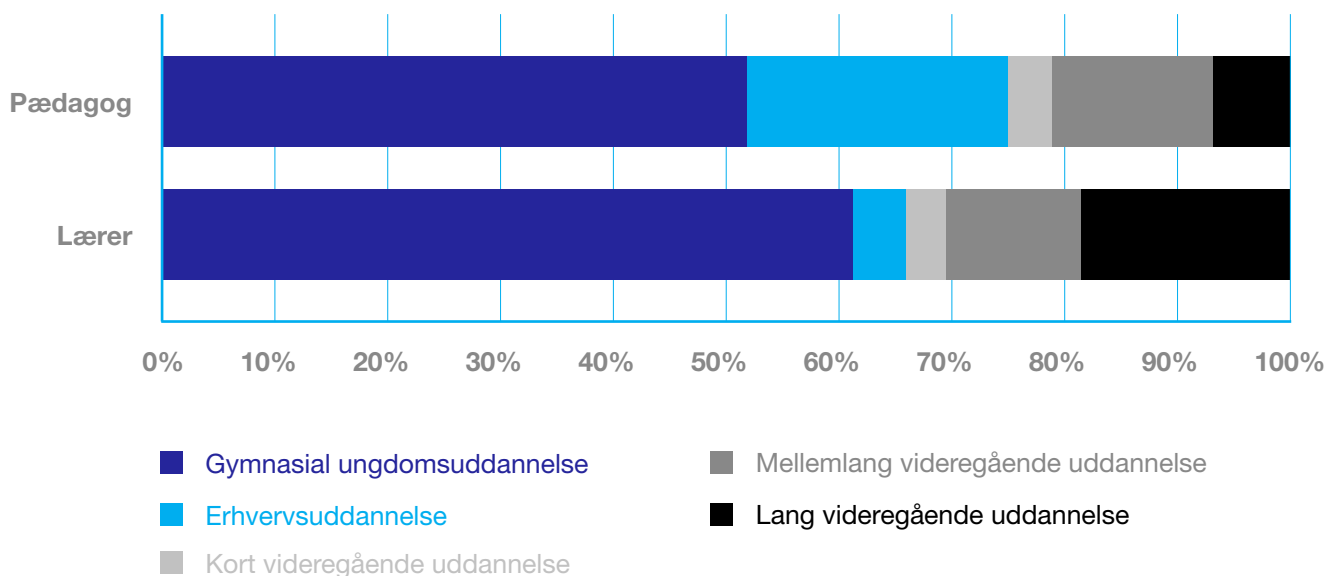
- Tidligere medhjælpere
- Direkte fra gymnasiet
- Omskolere

FIGUR 6.

Uddannelsesaktivitet året før studiestart

Note: Figuren angiver de studerendes uddannelsesaktivitet året før studiestart (2014). Beregningerne er baseret på personer, der påbegyndte en lærer- eller pædagoguddannelse i 2015 og hvis primære aktivitet året inden studiestart var uddannelse.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata.

Af Figur 5 fremgår det, at ud over at en stor del af de studerende var uddannelsesaktive i året før studiestart, var der også en del af de studerende, der var i beskæftigelse, året før de startede på lærer- og pædagoguddannelsen.

For de pædagogstuderende var lidt over en tredjedel i beskæftigelse, inden de påbegyndte pædagoguddannelsen, og for de lærerstuderende var det tilsvarende lidt mere end hver fjerde, hvis primære aktivitet året før studiestart var beskæftigelse, jf. Figur 5.

Når vi i Tabel 2 kigger nærmere på de studerende, som var på arbejdsmarkedet i året før, de blev optaget på lærer- eller pædagogstudiet, er det interessant, at den mest almindelige arbejdsfunktion er henholdsvis *undervisning på grundskoleniveau* for de lærerstuderende og *pædagogisk medhjælp* for de pædagogstuderende. For en del studerende er det relevante arbejdsmarkedet dermed en naturlig indgang til studiet. Det er dog uklart, om det er jobbet, der giver dem lyst til uddannelsen, eller om de havde lysten til uddannelsen i forvejen.

TABEL 2.

Top 6 arbejdsfunktioner året før påbegyndt studie

Note: Beregningerne er baseret på personer, der påbegyndte en lærer- eller pædagoguddannelse i 2015 og hvis primære aktivitet året før studiestart var Funktionær.
Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata.

Lærerstuderende	Pædagogstuderende
1. Undervisning på grundskoleniveau	1. Pædagogisk medhjælp
2. Pædagogisk medhjælp	2. Salgsarbejde i butik
3. Salgsarbejde i butik	3. Kasseassistentarbejde og beslægtet kundebetjening
4. Kasseassistentarbejde og beslægtet kundebetjening	4. Social- og sundhedsarbejde i private hjem, medhjælpere
5. Militært arbejde, øvrige rangordener	5. Undervisning på grundskoleniveau
6. Social- og sundhedsarbejde i private hjem, medhjælpere	6. Andet børneomsorgsarbejde

Forskellige faglige forudsætninger

De optagne på lærer- og pædagoguddannelser kommer som sagt fra vidt forskellige baggrunde og har forskellige erfaringer. Men også i forhold til deres faglige niveau er der en betydelig variation.

Ansøgere til både lærer- og pædagoguddannelsen har generelt et lavere karakterniveau end gennemsnittet på ungdomsuddannelserne. For læreruddannelsen har dette været gældende siden 1970, og forskellen er øget siden 1990'erne (Reimer and Dorf 2014). Reformen af læreruddannelsen indførte adgangskrav på læreruddannelsen i 2013. Det betyder, at ansøgere med karaktergennemsnit under 7,0 fra deres adgangs-

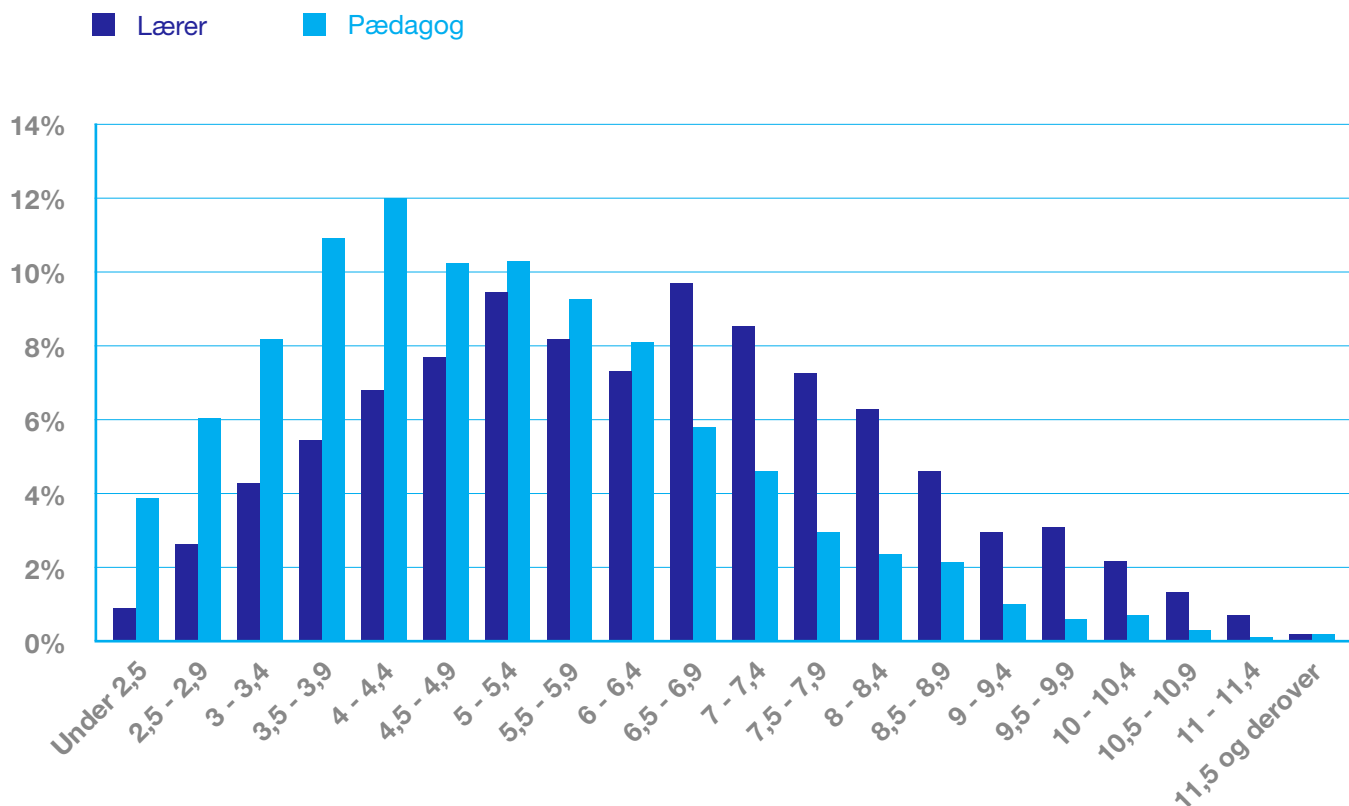
givende ungdomsuddannelse i dag skal til samtale for at blive optaget på uddannelsen. Dette har øget den karaktermæssige forskel på de optagne på hhv. lærer- og pædagoguddannelsen, hvor læreruddannelsen har øget karakterniveauet blandt de optagne ift. pædagoguddannelsen.

Figur 7 viser, at der på pædagoguddannelsen er en stor gruppe (29 pct.) med et gennemsnit fra deres adgangsgivende uddannelse på under 4, mens samme gruppe kun udgør 13 pct. af de personer, som optages på læreruddannelsen. Læreruddannelsen ser dermed ud til at kunne tiltrække flere fagligt stærke ansøgere end pædagoguddannelsen.

FIGUR 7.

Karakterspredningen for lærer- og pædagogstuderende

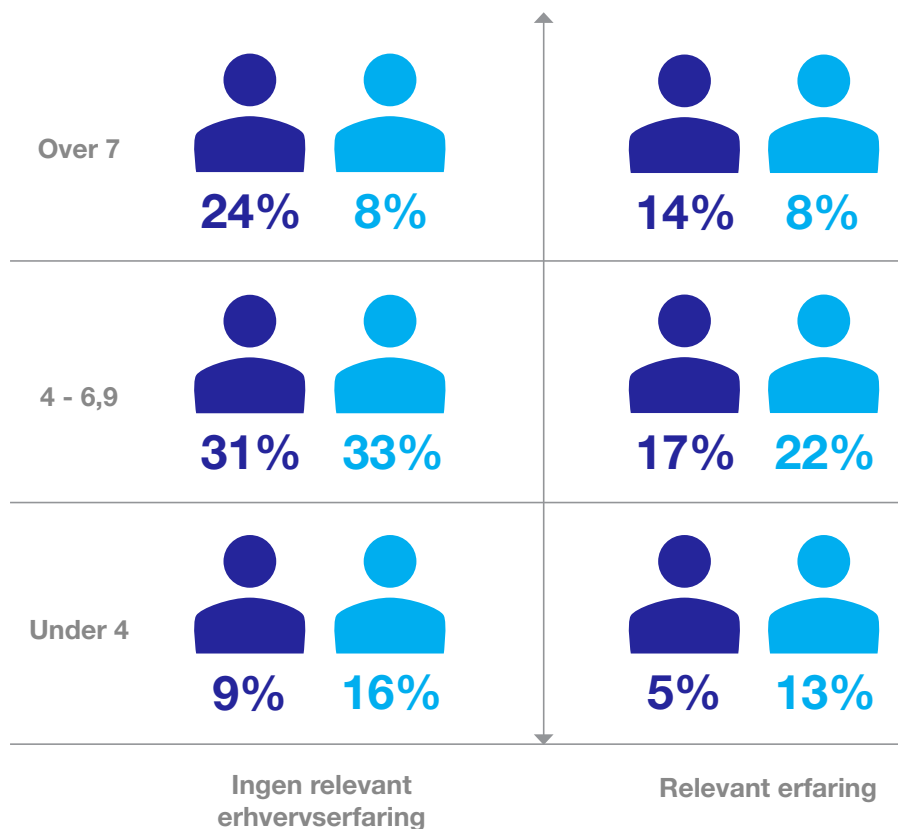
Note: Figuren angiver fordelingen af lærer- og pædagogstuderendes karakterer fra de adgangsgivende ungdomsuddannelser. Beregningerne er baseret på personer, der påbegyndte en lærer- eller pædagoguddannelse i 2015. Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata.

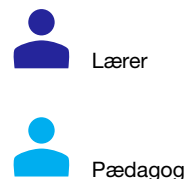
Ser vi på tværs af de forskellige grupper på de to uddannelser i Figur 8, er det interessant at se, hvor stor variation der er i de studerendes faglige niveau og relevante erhvervs erfaring. I den ene ende af spektret findes de studerende, som kommer til uddannelsen med et højt karaktergennemsnit og relevant erhvervs erfaring. Denne gruppe udgør 14 pct. af de lærerstuderende og 8 pct. af de pædagogstuderende. I den anden ende af spektret ser vi en gruppe, som både har et lavt karaktergennemsnit og ingen relevant erhvervs erfaring. Denne gruppe udgør 9 pct. af de lærerstuderende og 16 pct. af de pædagogstuderende.

FIGUR 8.

Oversigt over faglige kvalifikationer og erhvervsmæssige erfaringer

Note: Figuren angiver fordelingen af lærer- og pædagogstuderende i forhold til deres ungdomsuddannelseskarakter og om de har relevant erhvervs erfaring, inden de påbegynder uddannelserne. Relevant erhvervs erfaring er defineret ud fra, om den enkelte studerende har haft beskæftigelse inden for hovedbeskæftigelsesgrupperne "Omsorgsarbejde" eller "Undervisning og pædagogisk arbejde" inden for fem år, inden de påbegynder uddannelserne. Beregningerne er baseret på personer, der påbegynder en lærer- eller pædagoguddannelse i 2015.
Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata.

Hvorfor vælger de uddannelsen?

“Hvorfor vil du være lærer/pædagog?”

De fleste lærer- eller pædagogstuderende er sikkert på et tidspunkt blevet mødt med ovenstående spørgsmål fra familie eller venner. Svaret må forventes at have næsten lige så mange variationer som antallet af studerende. For hvad ligger der i et uddannelsesvalg? Ambitioner? Tryghed? Eventyrlyst?

Forord

Sammenfatning og hovedresultater

Lærer- og pædagoguddannelsens udvikling

Hvem er fremtidens lærere og pædagoger?

Hvorfor vælger de uddannelsen?

Hvad er deres erfaringer på studiet?

Hvad er deres fremtidsplaner?

Om undersøgelsen

Kilder

Der er gennemført talrige undersøgelser af, hvad der motiverer danske studerendes uddannelsesvalg. For nogle kan det være selve uddannelsen, der lokker, mens det for andre er det efterfølgende arbejdsmarked, der driver uddannelsesvalget (Reimer and Dorf 2014). I forhold til læreruddannelsen er det fx tidligere blevet dokumenteret, at lønnen nogle steder kan være et argument for ikke at vælge uddannelsen. Danske lærerstuderende prioriterer fx løn lavest sammenlignet med andre nordiske lande. Men på tværs af landene anføres løn som den mest afgørende grund til ikke at blive lærer (Dorf 2010b).

Uddannelsernes status kan også spille ind. I forhold til andre lande som fx Finland har særligt læreruddannelsen en stor tiltrækningskraft blandt de fagligt stærke unge, og det er en af de mest attraktive uddannelser (Reimer and Dorf 2014). Dette kan dog næppe forklares ved uddannelsernes indretning alene, da der også er betydelige samfundsmæssige forskelle mellem Danmark og Finland.

Der kan også være betydelige kønsforskelle. Tidligere forskning peger på, at der kan identificeres et segment af mandlige lærerstuderende, der trækker det adgangsgivende gennemsnit ned og er mere jobmotiveret, end uddannelsesmotiveret. Og et segment af kvindelige lærerstuderende, der trækker det samlede gennemsnit op og er motiveret mere af uddannelsen end af jobbet (Kjeldsen 2011).

I denne undersøgelse har vi valgt at fokusere på en række af de karakteristika og beskæftigelsesmuligheder, som kendetegner lærer- og pædagoguddannelserne. Dermed afdækker undersøgelsen ikke det fulde spektrum af deres bevæggrunde for at vælge studiet.

Lærere og pædagogers oplevelse af arbejdets betydning

Figur 9 illustrerer, at både lærer- og pædagogstuderende finder jobbet vigtigt ift. børns faglige læring. Der kan spores en lille forskel mellem de to, hvor næsten 95 pct. af de adspurgte lærerstuderende mener, at jobbet i høj grad er vigtigt. Til sammenligning mener omkring 87 pct. af de pædagogstuderende det samme.

Ser man på spørgsmålet om, i hvor høj grad jobbet er vigtigt for børns sociale udvikling, så gentages det samme mønster. Dog blot med den forskel at det nu er 96 pct. af de pædagogstuderende som angiver, at jobbet i høj grad er vigtigt for børns sociale udvikling mod 89 pct. af de lærerstuderende.

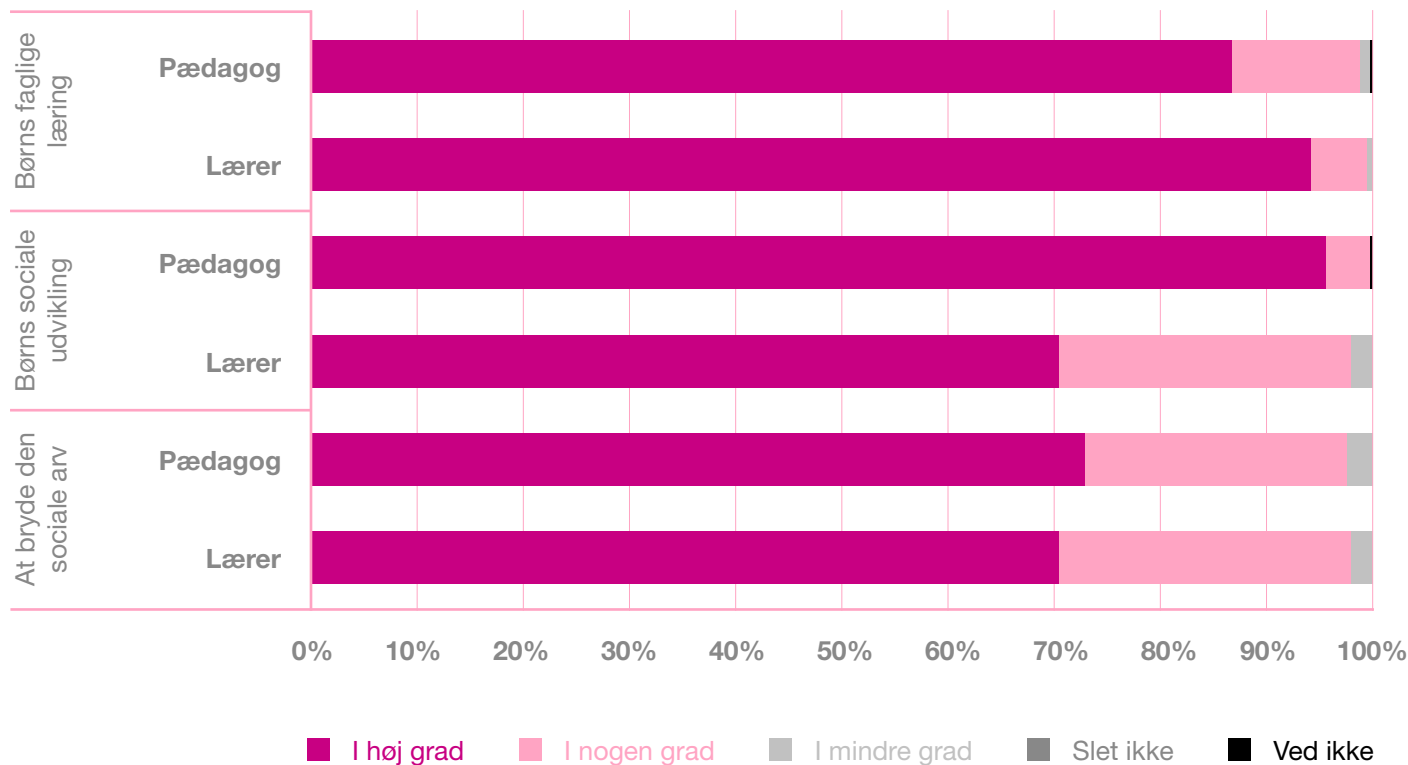
Institutioner og skoler er ofte der, hvor børn deltager i fællesskaber uden for de sociale rammer, der udgøres af deres nærmeste familie og dennes netværk. Dermed kan institutioner og skoler spille en afgørende rolle ift. at bryde den sociale arv, som for mange børn udgør et glasloft eller en rettesnor gennem livet, som ikke tillader dem at finde deres egen sti og udleve deres potentiale. Både lærer- og pædagogstuderende angiver, at jobbet er vigtigt i forhold til at bryde den sociale arv. Mens det stadig er hele 71 og 73 pct. for hhv. lærer- og pædagogstuderende, som angiver at det i høj grad er vigtigt, er dette dog stadig lavere end andelen, som angiver at jobbet er vigtigt for børns faglige læring og sociale udvikling.

Det kan skyldes, at ansvaret for børns faglige læring og sociale udvikling kan placeres ret præcist hos institutioner og skoler (og hos forældrene naturligvis), mens ansvaret for børns mulighed for at bryde den sociale arv kan placeres på tværs af mange andre aktører – både private, kommunale og statslige.

FIGUR 9.

Jobbet er vigtigt i forhold til børns faglige læring og sociale udvikling

Note: Beregningerne er baseret på surveybesvarelser blandt studerende, der lige har afsluttet første semester på en lærer- eller pædagoguddannelse. N=875 (448 lærerstuderende og 427 pædagogstuderende). Spørgsmålsformulering: "I hvor høj grad mener du, at jobbet som lærer/pædagog er vigtigt i forhold til...?"
Kilde: Egne beregninger.

Lærer- og pædagogstuderende er glade for koblingen mellem teori og praksis

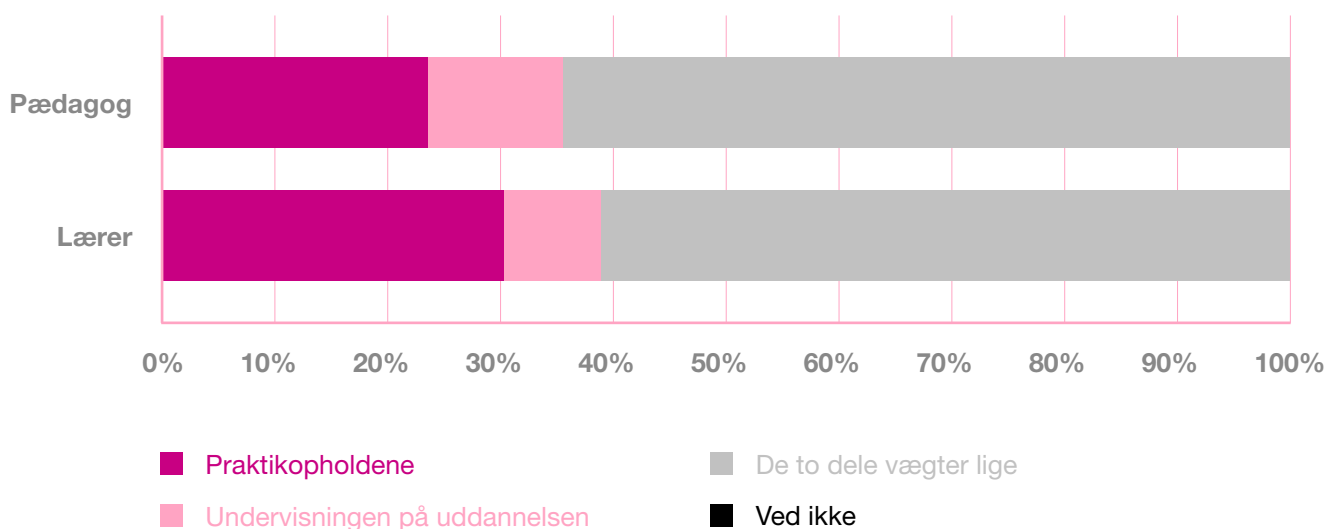
Både lærer- og pædagoguddannelsen har en betydeligt interaktion med de professioner, uddannelserne leder hen imod. Dette er mest tydeligt i de indlagte praktikforløb, men praksiserfaringer og -øvelser kan løbende integreres i undervisningen.

Vi spurgte de studerende, hvilken del af uddannelsen de er mest interesseret i. Figur 10 viser, at kun ca. en ud af ti studerende primært er interesseret i undervisningen. Dobbelt så mange af de pædagogstuderende og ca. tre gange så mange af de lærerstuderende angiver, at det er praktikopholdene, der fanger interessen. Men den altovervejende andel af de studerende angiver kombinationen som det primære og vægter de to dele ligeligt.

FIGUR 10.

De studerende er mest interesserede i kombinationen mellem undervisning og praktik

Note: Beregningerne er baseret på surveybesvarelser blandt studerende, der lige har afsluttet første semester på en lærer- eller pædagoguddannelse. N=875 (448 lærerstuderende og 427 pædagogstuderende). Spørgsmålsformulering: "Hvilken del af undervisningen er du mest interesseret i?"
Kilde: Egne beregninger.

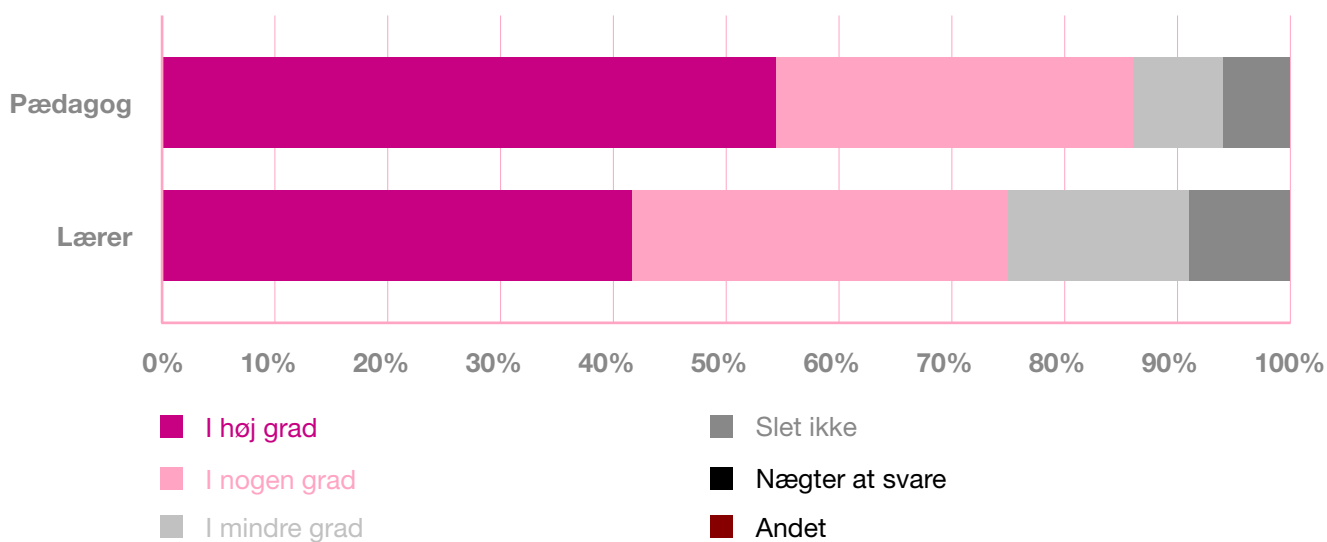

Dette går igen, når de studerende forholder sig til, i hvilken grad kombinationen af praksis og teori haft betydning for deres uddannelsesvalg. Figur 11 viser, at hovedparten af de studerende angiver, at det i nogen eller høj grad har haft en betydning for valget.

FIGUR 11.

Uddannelsesvalget grundet kombinationen af praksis og teori

Note: Beregningerne er baseret på surveybesvarelser blandt studerende, der lige har afsluttet første semester på en lærer- eller pædagoguddannelse. N=875 (448 lærerstuderende og 427 pædagogstuderende). Spørgsømsformulering: "I hvor høj grad har kombinationen af praksis og teori på uddannelsen haft betydning for dit valg om at søge ind på uddannelsen?"
Kilde: Egne beregninger.

Det handler mest om børnene – mindre interesse i arbejdet med voksne

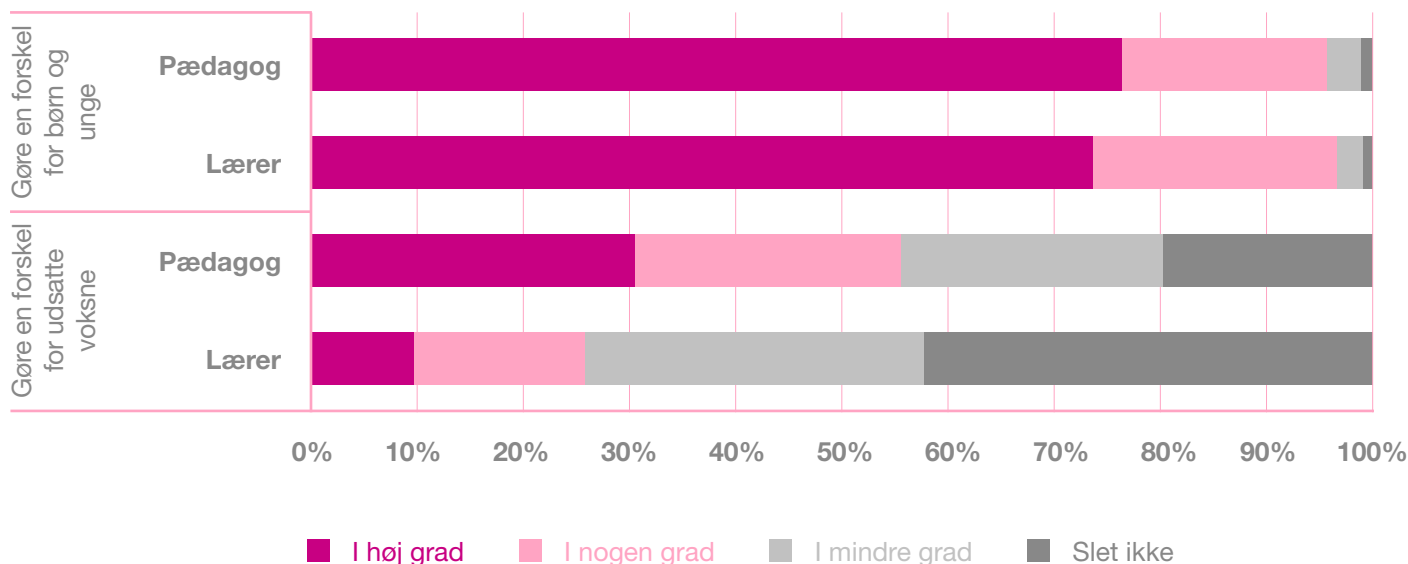
Arbejdet som pædagog eller lærer associeres ofte med at arbejde med børn. Men uddannelsen kan fx også føre til arbejde, som er rettet mod udsatte voksne. I forhold til lærerfaget viser et studie fra OECD, at de mest almindelige grunde til at blive lærer er ønsket om at arbejde med børn og voksne, jobbet's potentiale til at give intellektuelle udfordringer og dét at kunne gøre en forskel socialt (OECD 2005).

Figur 12 viser dog, at det i høj grad er arbejdet med børn og unge, der trækker de danske studerende til, mens arbejdet med udsatte voksne fylder mindre. Dog er der stadig 56 pct. af de pædagogstuderende, som angiver, at arbejdet med udsatte voksne i nogen eller i høj grad har haft betydning for deres valg af uddannelsen.

FIGUR 12.

De studerendes uddannelsesvalg er især motiveret af et ønske om at gøre en forskel for børn og unge

Note: Beregningerne er baseret på surveybesvarelser blandt studerende, der lige har afsluttet første semester på en lærer- eller pædagoguddannelse. N=875 (448 lærerstuderende og 427 pædagogstuderende). Spørgsmålsformulering: "I hvor høj grad havde ønsket om at ... betydning for dit valg om at søge ind på uddannelsen?"
Kilde: Egne beregninger.

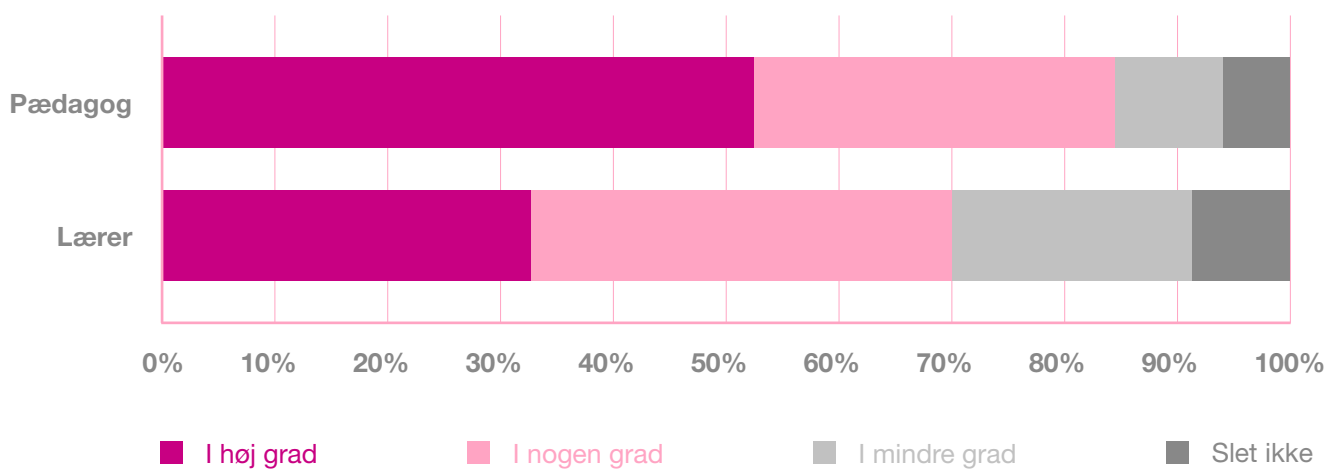
Adgang til flere karrieremuligheder motiverer

Lærer- og pædagoguddannelserne leder hen imod bestemte professioner, men der er stadig en betydelig faglig, institutionel og geografisk variation i de stillinger og ansættelsessteder, som uddannelserne kvalificerer dem til. Figur 13 viser, at for både lærer- og pædagogstuderende har muligheden for at få forskellige typer job haft en betydning for deres valg af uddannelsen. Dog er væsentligt flere pædagogstuderende motiveret af jobvariationen end lærerstuderende.

FIGUR 13.

Uddannelsesvalget grundet forskellige jobmuligheder

Note: Beregningerne er baseret på surveybesvarelser blandt studerende, der lige har afsluttet første semester på en lærer- eller pædagoguddannelse. N=875 (448 lærerstuderende og 427 pædagogstuderende). Spørgsformulering: "I hvilken grad har muligheden for at få forskellige typer job haft betydning for dit valg om at søge ind på uddannelsen?"
Kilde: Egne beregninger.

Både lærer- og pædagogstuderende er glade for deres uddannelsesvalg

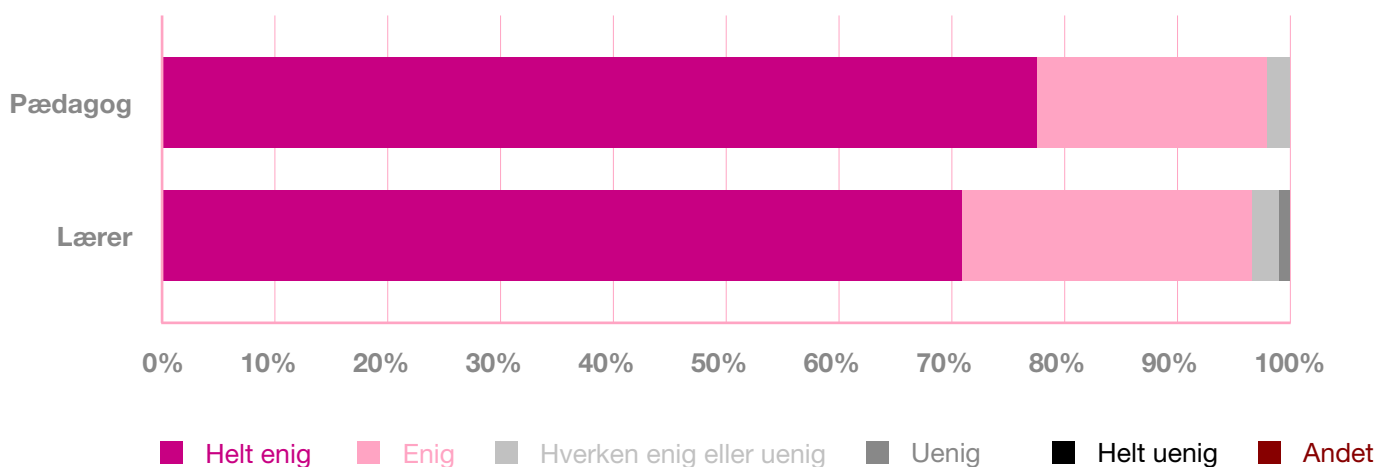
Når studerende starter på deres udvalgte uddannelse, er det ikke altid, at virkeligheden kan indfri de forventninger, de studerende har med i bagagen. I denne undersøgelse har vi spurgt studerende, som netop har afsluttet første semester på deres uddannelse. De har dermed haft rig lejlighed til at vurdere, om uddannelsen stadig er det rigtige uddannelsesvalg for dem. Naturligvis er der studerende, som falder fra i løbet af det første semester, hvilket denne undersøgelse ikke

indfanger. Men Figur 14 viser, at hhv. 96 og 97 pct. af de studerende, som stadig er i gang efter første semester, stadig er overbevist om, at uddannelsen er den rigtige. Det kan ikke afvises, at en del af forklaringen på det høje tal kan være, at de studerende søger at legitimere det uddannelsesvalg, de har truffet (Reimer and Dorf 2014). Dog tegner det et billede af, at de studerende stadig er motiveret til at blive på uddannelsen efter første semester.

FIGUR 14.

Lærer- og pædagoguddannelserne er det rigtige uddannelsesvalg

Note: Beregningerne er baseret på surveybesvarelser blandt studerende, der lige har afsluttet første semester på en lærer- eller pædagoguddannelse. N=875 (448 lærerstuderende og 427 pædagogstuderende). Spørgsformulering: "I hvor høj grad mener du, at uddannelsen er den rette for dig?"
Kilde: Egne beregninger.

Hvad er deres erfaringer på studiet?

Der findes mange myter og fordomme om lærer- og pædagoguddannelserne. I denne undersøgelse har vi sat fordommene under lup ved at undersøge, hvordan de studerende har oplevet den første tid på studiet.

Forord

Sammenfatning og hovedresultater

Lærer- og pædagoguddannelsens udvikling

Hvem er fremtidens lærere og pædagoger?

Hvorfor vælger de uddannelsen?

Hvad er deres erfaringer på studiet?

Hvad er deres fremtidsplaner?

Om undersøgelsen

Kilder

I forhold til pædagoguddannelse viser en nylig undersøgelse fra Danmarks Evalueringsinstitut (EVA), at kun halvdelen af de pædagogstuderende synes, at uddannelsens kvalitet er god (Danmarks Evalueringsinstitut 2016b). I denne undersøgelse har vi ikke spurgt til deres overordnede vurdering af kvaliteten, men i stedet bedt de studerende vurdere uddannelserne på en række parametre, som kan have en betydning for deres oplevelse af kvaliteten og relevansen af deres uddannelse – bl.a. deres medstuderendes faglige niveau og engagement samt deres erfaringer med studiegrupper. Vi har også bedt dem vurdere, hvilket udbytte de får af forskellige undervisningsformer. Generelt tegner de studerende et positivt billede af det faglige niveau samt deres medstuderendes ambitionsniveau og faglighed.

Det sociale miljø er topscorer, og der er generel tilfredshed med undervisning og faglighed

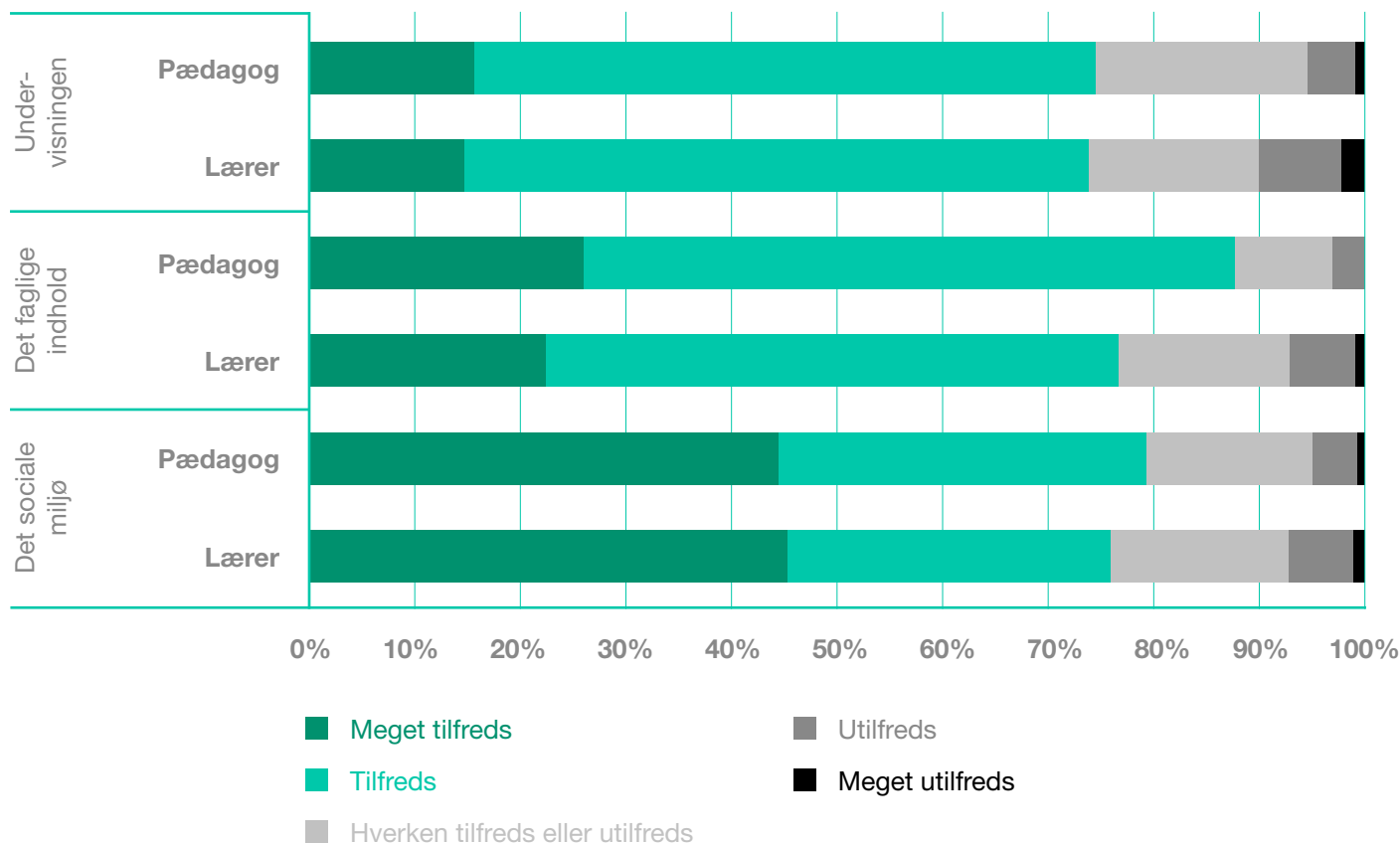
De studerende i undersøgelsen er jf. Figur 15 generelt tilfredse med undervisningen samt det faglige indhold på uddannelsen. I forhold til de pædagogstuderende står denne tilfredshed i kontrast til en nylig undersøgelse som konkluderede, at kun halvdelen af de studerende vurderer, at uddannelsens kvalitet er god (Danmarks Evalueringsinstitut 2016b). Det er naturligvis vanskeligt at sammenligne de to resultater, da de studerende ikke er blevet stillet det samme spørgsmål, og målgruppen er også forskellig. I DEAs undersøgelse har de studerende kun været på uddannelsen i et semester, mens de i den anden undersøgelse har spurgt studerende fra alle semestre. Pointen om, at de fleste studerende er glade for kvaliteten, kan desuden genfindes i en tilfredshedsundersøgelse fra UC Sjælland fra 2015, hvor tre ud af fire pædagogstuderende bl.a. angiver, at undervisningen er på et højt fagligt niveau (UC Sjælland 2016).

På trods af en generel tilfredshed med undervisningen og fagligheden er andelen, som erklærer sig meget tilfredse forholdsvist lav. Dette er i modsætning til det sociale miljø, hvor ca. 45 pct. af både de lærer- og pædagogstuderende angiver, at de er meget tilfredse med det sociale miljø.

FIGUR 15.

De studerende er tilfredse med undervisningen, det faglige indhold og det sociale miljø

Note: Beregningerne er baseret på surveybesvarelser blandt studerende, der lige har afsluttet første semester på en lærer- eller pædagoguddannelse. N=875 (448 lærerstuderende og 427 pædagogstuderende). Spørgsmålsformulering: "Hvor tilfreds er du med ... på din uddannelse?"
Kilde: Egne beregninger.

Ros til medstuderendes engagement og faglighed

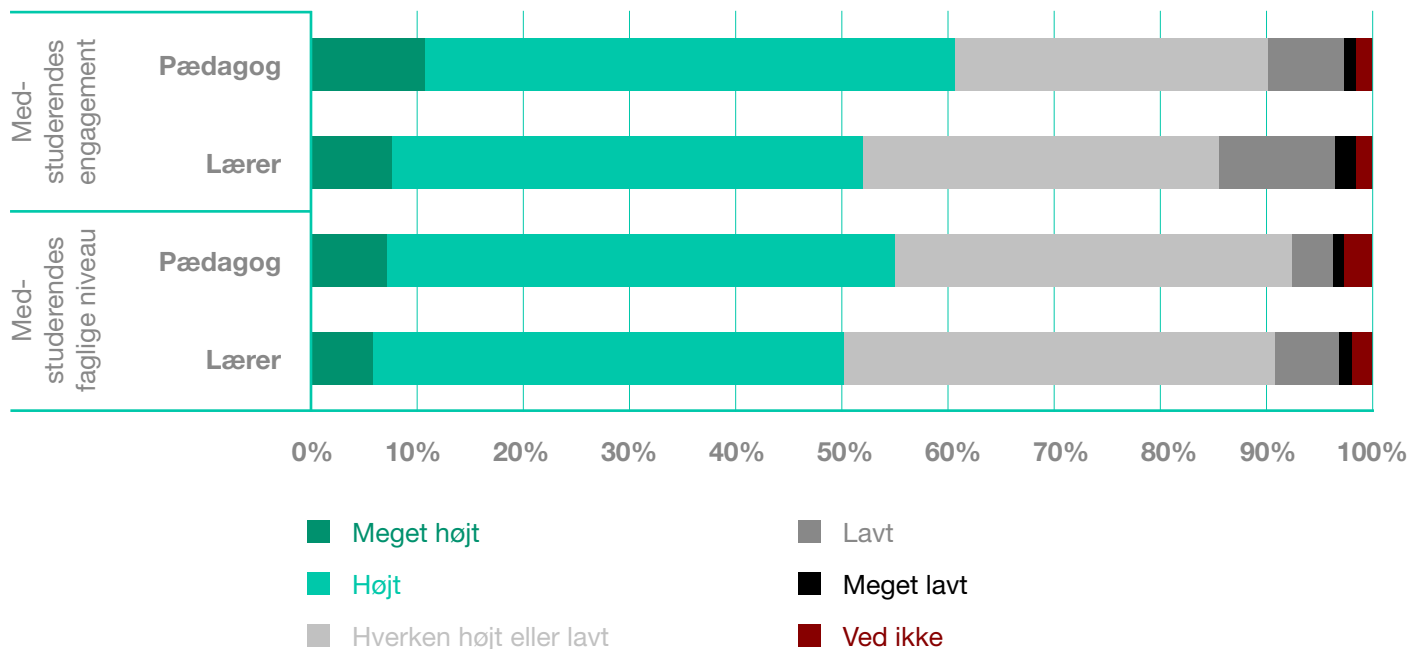
Lærer- og pædagogstudiet har traditionelt haft en stor gruppe af studerende med relativt lave karakterer fra deres adgangsgivende uddannelse. Siden indførelsen af et minimumskarakterkrav på læreruddannelsen har der dog været en stigning i gennemsnitskarakteren for de optagne lærerstuderende (Styrelsen for Videregående Uddannelser 2015b). Men også på pædagoguddannelsen kan der spores en stigning i karakterniveauet. Dette bekræftes desuden af en nylig undersøgelse af studentpopulationens udvikling på pædagoguddannelserne (Danmarks Evalueringsinstitut 2016a).

Da der stadig er relativt mange studerende med lave karaktergennemsnit, bad vi de studerende om at vurdere deres medstuderendes engagement og faglige niveau. I forhold til engagement kan man i Figur 16 se, at lidt over halvdelen af de lærerstuderende (52 pct.) og 61 pct. af de pædagogstuderende vurderer deres medstuderendes engagement som værende højt eller meget højt. Når der spørges ind til deres medstuderendes faglige niveau, er det samme billede, der tegnes. Igen er det halvdelen af de lærerstuderende og 55 pct. af de pædagogstuderende, der vurderer deres medstuderendes faglige niveau som værende højt eller meget højt.

FIGUR 16.

De studerende synes godt om deres medstuderendes faglighed og engagement

Note: Beregningerne er baseret på surveybesvarelser blandt studerende, der lige har afsluttet første semester på en lærer- eller pædagoguddannelse. N=875 (448 lærerstuderende og 427 pædagogstuderende). Spørgsmålsformulering: "Hvordan vil du vurdere dine...?"
Kilde: Egne beregninger

Uddannelserne er en holdsport

Studiegrupper er en naturlig del af de fleste videregående uddannelser. De kan være med til at fastholde de studerende gennem forpligtende fællesskaber, og de kan øge læringsudbyttet gennem fælles diskussioner og repetitioner af pensum og undervisningen.

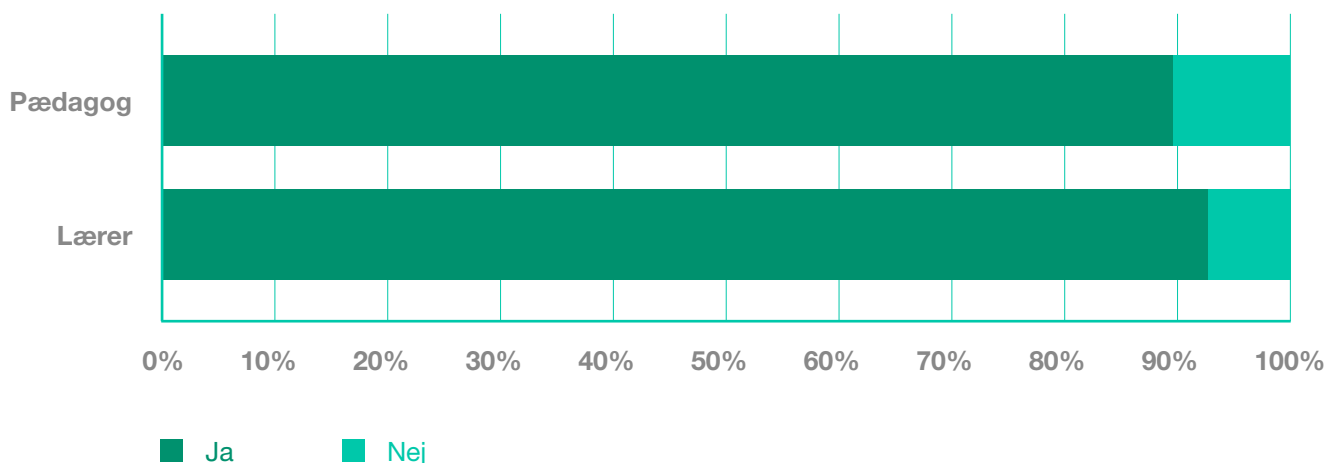
Studiegrupper etableres som regel i starten af uddannelsen – enten gennem centralt sammensatte grupper, eller frivillige konstellationer mellem de studerende.

Figur 17 viser, at efter første semester er ca. ni ud af ti studerende stadig en del af en studiegruppe.

FIGUR 17.

Ni ud af ti er en del af en studiegruppe

Note: Beregningerne er baseret på surveybesvarelser blandt studerende, der lige har afsluttet første semester på en lærer- eller pædagoguddannelse. N=875 (448 lærerstuderende og 427 pædagogstuderende). Spørgsømsformulering: "Er du en del af en eller flere studiegrupper?"
Kilde: Egne beregninger.

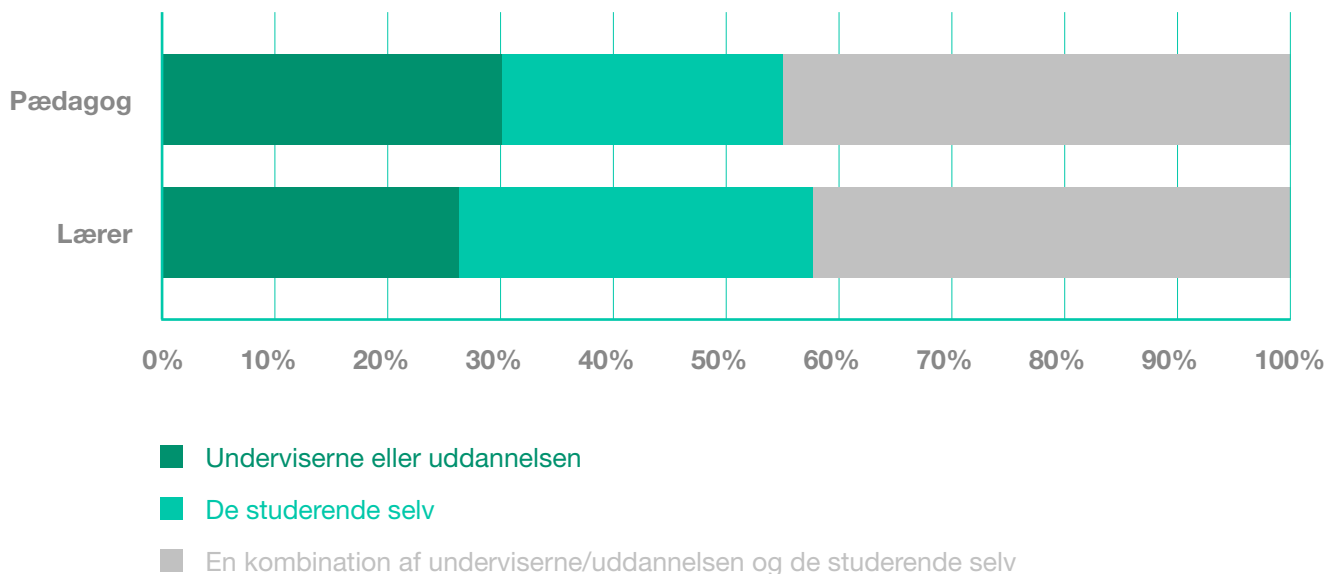

Studiegrupperne kan være organiseret af de studerende selv, af underviserne eller uddannelsesinstitutionerne. Figur 18 viser, at ca. hver tredje (31 pct.) lærerstuderende og hver fjerde (25 pct.) pædagogstuderende, som angiver at være i en studiegruppe, er med i en selvorganiseret studiegruppe. De øvrige er enten i en underviser- eller institutionsorganiseret gruppe, eller begge dele.

FIGUR 18.

Organisering af studiegrupper

Note: Beregningerne er baseret på surveybesvarelser blandt studerende, der lige har afsluttet første semester på en lærer- eller pædagoguddannelse. N=875 (448 lærerstuderende og 427 pædagogstuderende). Spørgsømsformulering: "Hvem er din primære studiegruppe organiseret af?"
Kilde: Egne beregninger.

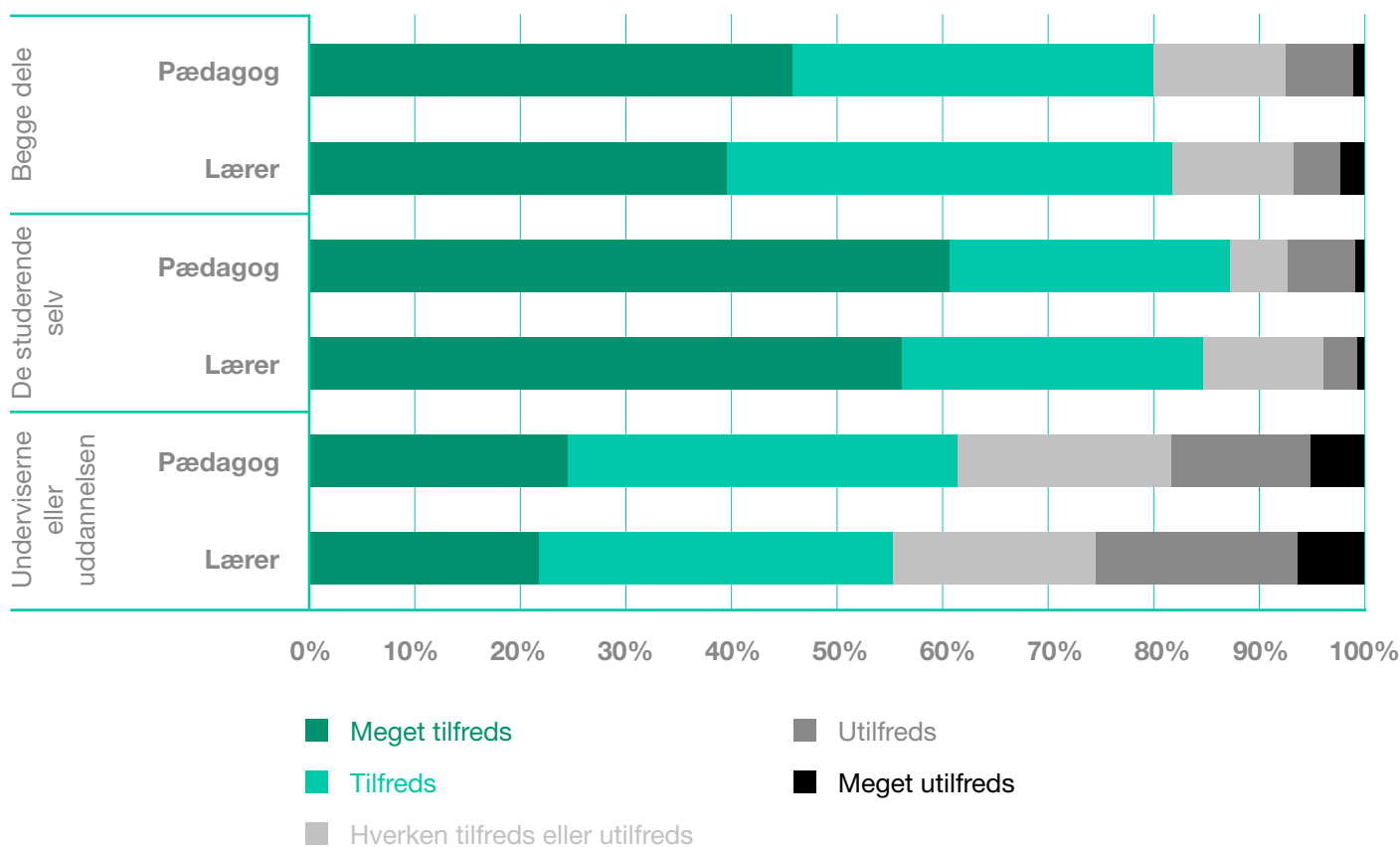
Størst tilfredshed når de studerende selv danner studiegrupper

Langt de fleste studerende er tilfredse med deres primære studiegruppe. Det er dog interessant at se i Figur 19, at de studerende, som er i grupper, de selv har organiseret, er mere tilfredse end de, som er med i grupper organiseret af underviserne eller uddannelsen. Det er med til at understrege, at det kan være vigtigt at lade de studerende være med til at organisere grupperne.

FIGUR 19.

De studerende er generelt mere tilfredse med studiegrupperne, hvis de selv har sammensat dem

Note: Beregningerne er baseret på surveybesvarelser blandt studerende, der lige har afsluttet første semester på en lærer- eller pædagoguddannelse og som er en del af en studiegruppe. N=799 (416 lærerstuderende og pædagogstuderende). Spørgsmaalsformulering: "Hvor tilfreds er du med din primære studiegruppe?"
Kilde: Egne beregninger.

Mange veje til læringsudbytte

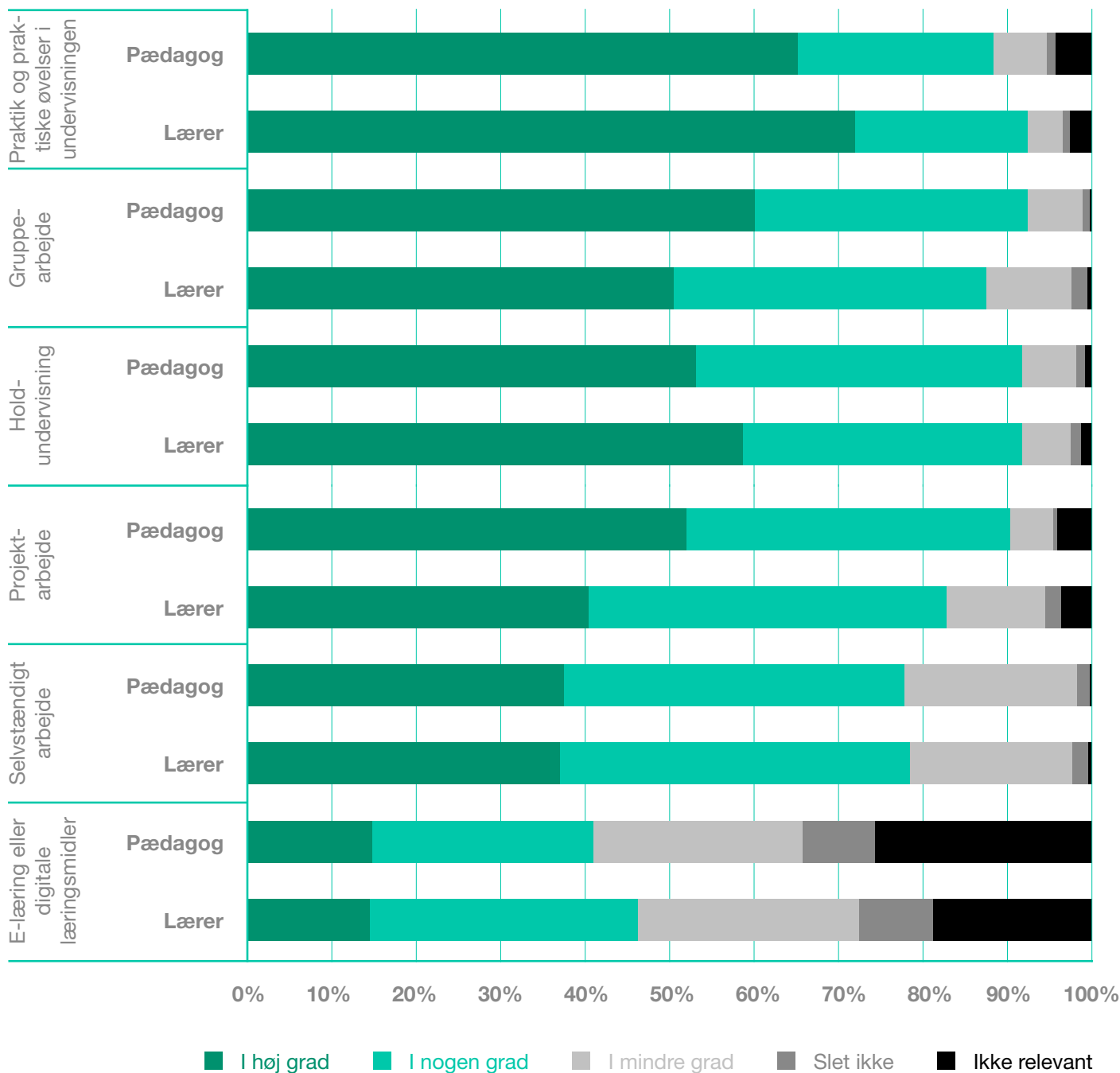
Undervisningen på lærer- og pædagoguddannelserne består af mange forskellige typer af aktiviteter som fx holdundervisning, gruppearbejde, praktiske øvelser og digitale læringsforløb. De studerende har forskellige forudsætninger for at deltage i undervisningen, og det er naturligt, at deres udbytte af undervisningen kan variere, alt efter hvilken undervisningsform der anvendes. Derfor spurgte vi de studerende om, i hvilken grad de oplevede et læringsudbytte ved forskellige undervisningsformer.

Det er interessant, at de studerende oplever et højt læringsudbytte ved undervisningsformer, hvor de interagerer med deres medstuderende. Fx gennem praktiske øvelser i undervisningen, gruppearbejde og holdundervisning. Selvstændigt arbejde vurderes lavere, mens E-læring og digitale læringsmidler vurderes væsentligt lavere end de øvrige undervisningsformer. Dog er det værd at bemærke, at hver fjerde pædagogstuderende og hver femte lærerstuderende har angivet, at det ikke er relevant for dem at vurdere udbyttet af E-læring og digitale læringsmidler. Dette kunne skyldes, at de ikke har været eksponeret for disse undervisningsformer, da de svarede på undersøgelsen.

FIGUR 20.

De studerende får mest ud af praktiske øvelser, gruppearbejde og holdundervisning

Note: Beregningerne er baseret på surveybesvarelser blandt studerende, der lige har afsluttet første semester på en lærer- eller pædagoguddannelse. N=875 (448 lærerstuderende og 427 pædagogstuderende). Spørgsmålsformulering: "I hvor høj grad har du udbytte af...?"
Kilde: Egne beregninger.

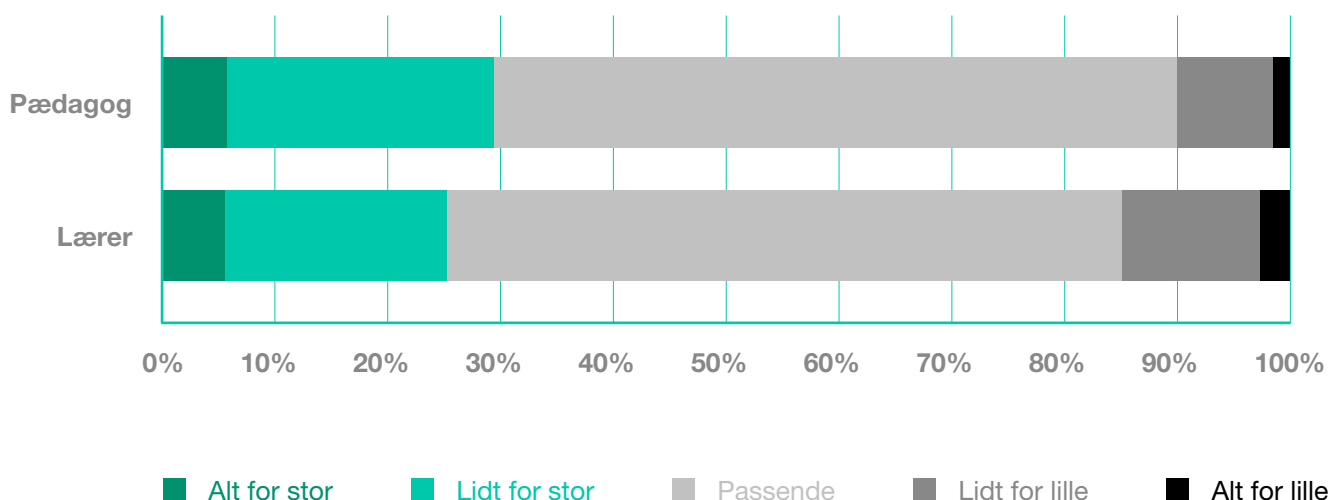
Mængden af afleveringer og forberedelse er passende for de fleste

Arbejdsbyrden forbundet med at forberede sig til undervisningen samt aflevere de opgaver, der stilles i forbindelse med studiet, kan opfattes forskelligt af de studerende. Figur 21 viser, at de fleste studerende (60 pct.) angiver, at mængden er passende. Der er dog også nogle, som angiver, at der er plads til mere. Hhv. 15 pct. og 10 pct. af de lærer- og pædagogstuderende angiver således, at mængden er for lille. I den modsatte grøft angiver 25 pct. af de lærerstuderende og 30 pct. af de pædagogstuderende, at mængden er for stor.

FIGUR 21.

Mængden af afleveringer og forberedelse

Note: Beregningerne er baseret på surveybesvarelser blandt studerende, der lige har afsluttet første semester på en lærer- eller pædagoguddannelse. N=875 (448 lærerstuderende og 427 pædagogstuderende). Spørgsmålsformulering: "Hvordan vurderer du mængden af afleveringer og forberedelse, der kræves på din uddannelse?"
Kilde: Egne beregninger.

Stor variation i de studerendes forberedelsestid

Det er ikke nogen nyhed, at de videregående uddannelser i Danmark ofte beskæftiger de danske studerende mindre end fuldtid. Dette er blevet afdækket i flere nationale og internationale undersøgelser.

I forbindelse med arbejdet i Udvalget for Kvalitet og Relevans i de Videregående Uddannelser blev der gennemført en survey blandt studerende på de videregående uddannelser, som viste, at de studerende på professionsbacheloruddannelserne generelt har en lavere studieintensitet end et fuldtidsstudie.¹ Studieintensiteten er ifølge undersøgelsen særligt lavt på de pædagogiske uddannelser, som både omfatter lærer- og pædagoguddannelsen (Udvalg for Kvalitet og Relevans i de Videregående Uddannelser 2015).

I forhold til de pædagogstuderende stemmer dette timeforbrug meget godt overens med en nylig undersøgelse af pædagoguddannelsen (Danmarks Evalueringsinstitut 2016b). Her blev det konkluderet, at de studerende (ud over undervisningen) brugte 12 timer i gennemsnit ugentligt på forberedelse + to timer til aktiviteter, som ikke var direkte relateret til et fag.

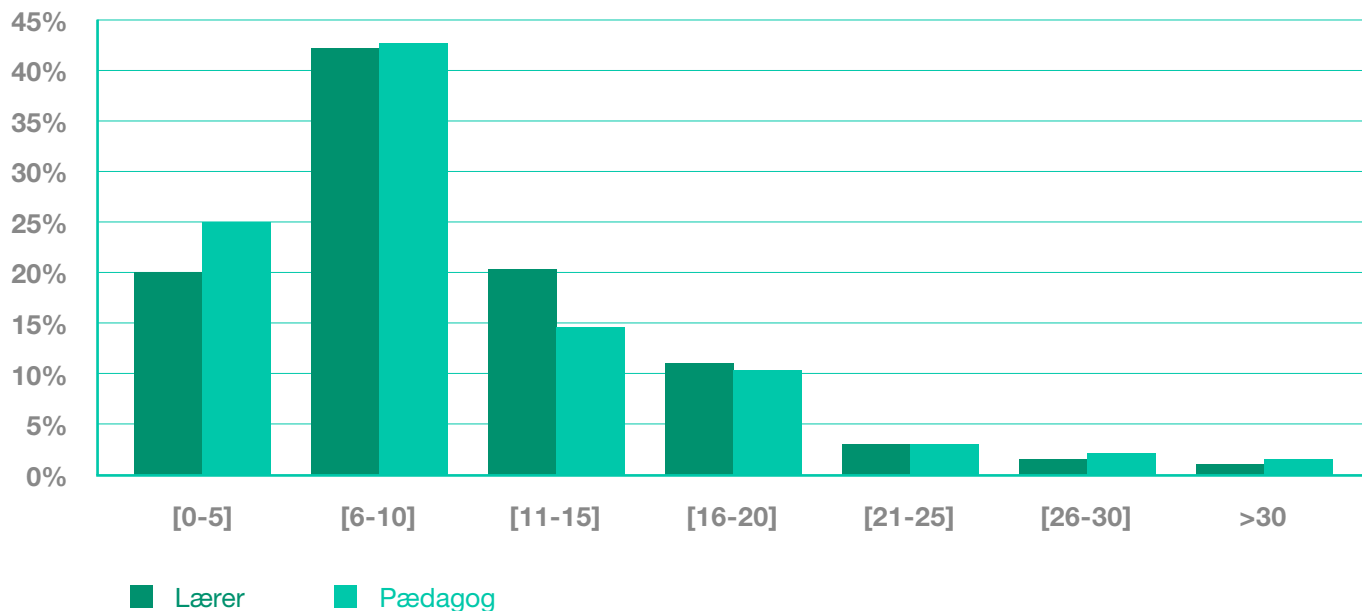
Dette billede bekræftes af DEAs undersøgelse, som viser, at 62 pct. af de lærerstuderende og 67 pct. af de pædagogstuderende bruger ti timer eller under på forberedelse til undervisning om ugen. Hhv. 20 og 25 pct. af de lærer- og pædagogstuderende bruger kun fem timer eller under. Til sammenligning er den gennemsnitlige tid brugt på forberedelse på alle professionsbacheloruddannelserne 14 timer (Udvalg for Kvalitet og Relevans i de Videregående Uddannelser 2015).

¹ Fuldtidsstudie forstås her som 1.650 timer om året målt i timer brugt på undervisning, forberedelse og andet, som ikke er direkte relateret til et fag (Udvalg for Kvalitet og Relevans i de Videregående Uddannelser 2015).

FIGUR 22.

Timer brugt i gennemsnit på forberedelse til undervisning om ugen

Note: Beregningerne er baseret på surveybesvarelser blandt studerende, der lige har afsluttet første semester på en lærer- eller pædagoguddannelse. N=875 (448 lærerstuderende og 427 pædagogstuderende). Spørgsformulering: "Hvor mange timer bruger du i gennemsnit på forberedelse til undervisning om ugen?"
Kilde: Egne beregninger.

Det gennemsnitlige antal timer brugt på forberedelse er 11,2 timer for de pædagogstuderende og 11,4 timer for de lærerstuderende. Men timetallene viser også, at der er væsentlige institutionsforskelle. Således har institutionerne med de laveste gennemsnit et timeforbrug på hhv. 7 og 7,9 for pædagog- og lærerstuderende, og de højeste ligger på hhv. 16,4 og 20,2 for pædagog- og lærerstuderende.

Gode erfaringer med optagelsessamtaler på læreruddannelsen – men plads til forbedringer

Umotiverede, fagligt udfordrede eller uafklarede studerende kan have en negativ indflydelse på undervisningen og studiemiljøet og kan føre til spildte ressourcer i form af forsinkelser eller frafald. Bl.a. for at dæmme op for disse problemstillinger blev der i 2013 indført optagelsessamtaler på læreruddannelsen for ansøgere med et karaktergennemsnit på under 7. Formålet med at indføre de nye optagelsesprocedurer var at sikre, at de studerende, som optages, er motiverede og fagligt kvalificerede til at gennemføre uddannelsen.

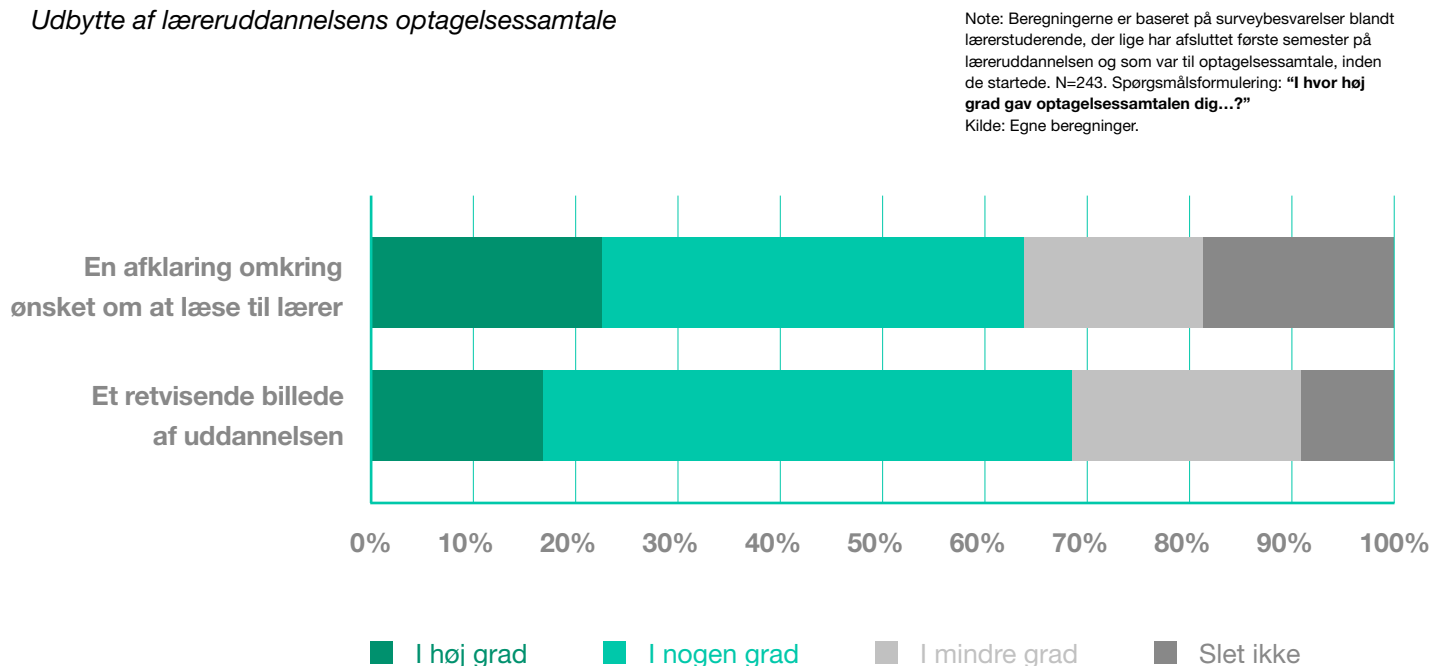
Det har vist sig, at optagelsessamtalerne frasorterer "uegnede" studerende på to punkter. Den første (og største) sortering finder sted, inden samtalen overhovedet finder sted. I 2015 valgte 17,7 pct. af ansøgerne

med under 7 i snit aldrig at booke eller møde op til en optagelsessamtale. Dette tal er dog faldet fra 20,6 i 2014 (Styrelsen for Videregående Uddannelser 2015b). Den anden sortering sker i forbindelse med samtalen, hvor de studerende testes ift. bl.a. motivation, kognitive formåen og kommunikative evner (Styrelsen for Videregående Uddannelser 2015c).

Over halvdelen af de lærerstuderende i undersøgelsen har været til optagelsessamtale, og figur 23 viser, at for størstedelen af dem gav optagelsessamtalen et retvisende billede af uddannelsen og gjorde dem mere afklaret omkring deres ønske om at læse til lærer. Der er dog et forbedringspotentiale, da undersøgelsen også viser, at ca. hver tredje mener, at samtalen i mindre grad eller slet ikke har afklaret dem eller givet dem et retvisende billede af uddannelsen.

FIGUR 23.

Udbytte af læreruddannelsens optagelsessamtale

Hvad er deres fremtidsplaner?

Når unge vælger lærer- eller pædagoguddannelsen, er det nærliggende at antage, at de samtidig vælger at beskæftige sig i den lokale folkeskole, vuggestue eller børnehave. Men selv om uddannelserne har en række veldefinerede arbejdsmarkeder, er der stadig en del variation i beskæftigelsesmulighederne efter studiet. Det samme gælder, når de studerende spørges til, hvad der skal ske efter studiet.

Forord

Sammenfatning og hovedresultater

Lærer- og pædagoguddannelsens udvikling

Hvem er fremtidens lærere og pædagoger?

Hvorfor vælger de uddannelsen?

Hvad er deres erfaringer på studiet?

Hvad er deres fremtidsplaner?

Om undersøgelsen

Kilder

Videreuddannelse er en mulighed for både lærer- og pædagogstuderende. De seneste reformer af fx pædagoguddannelsen har været med til at understrege det dobbelte formål – kvalificere til arbejdet som pædagog og give studerende grundlag for videreuddannelse (Jakob Bøje Ditlev 2013, 143).

Muligheden for videreuddannelse ligger fjernt for nogle studerende, mens andre planlægger at videreuddanne sig efter en kort årrække på arbejdsmarkedet eller endda umiddelbart efter lærer- eller pædagogstudiet. I forhold til lærerne identificerer et studie fra 2008 tre klynger af lærerstuderende – hvoraf to af dem kun planlægger at have en kortvarig underviserkarriere (Watt and Richardson 2008).

En meget væsentlig forskel mellem danske unges opfattelse af læreruddannelsen på den ene side og studielederne, studievalgsvejlederne og de lærerstuderendes opfattelse på den anden side, angår opfattelsen af de videreuddannelsesmuligheder, som jobbet som lærer fører med sig. Få af de unge har en opfattelse af, at der er mange videreuddannelsesmuligheder forbundet med lærerjobbet, mens studieledere, studievalgsvejledere og de lærerstuderende alle er enige om, at der er mange videreuddannelsesmuligheder forbundet med lærerjobbet (Epinion 2007). Selv om det er en relativt lille del, der faktisk ender med at læse videre (Thomsen, Dencker, and Mørch Pedersen 2013), er der indikationer på, at der er langt flere, der drømmer om det (Bayer and Brinkkjær 2003, 124).

En kritik af lærernes videreuddannelsesmuligheder går dog på, at selv om professionsbachelorgraden formelt set kvalificerer studerende til kandidatstudier, betyder manglende forskningstradition i læreruddannelsen, at uddannelsen ikke tilstrækkeligt faciliterer overgangen til en akademisk kandidatuddannelse (Dorf 2010a).

De studerendes planer kan naturligvis ændre sig i løbet af studiet. DEAs undersøgelse er foretaget blandt studerende, som netop har afsluttet første semester,

og som derfor ikke har været i praktik endnu. Det er naturligt at antage, at deres erfaringer fra praktikken kan være med til rykke på deres fremtidsplaner.

Lidt over halvdelen af de lærerstuderende forventer at arbejde i folkeskolen det første år

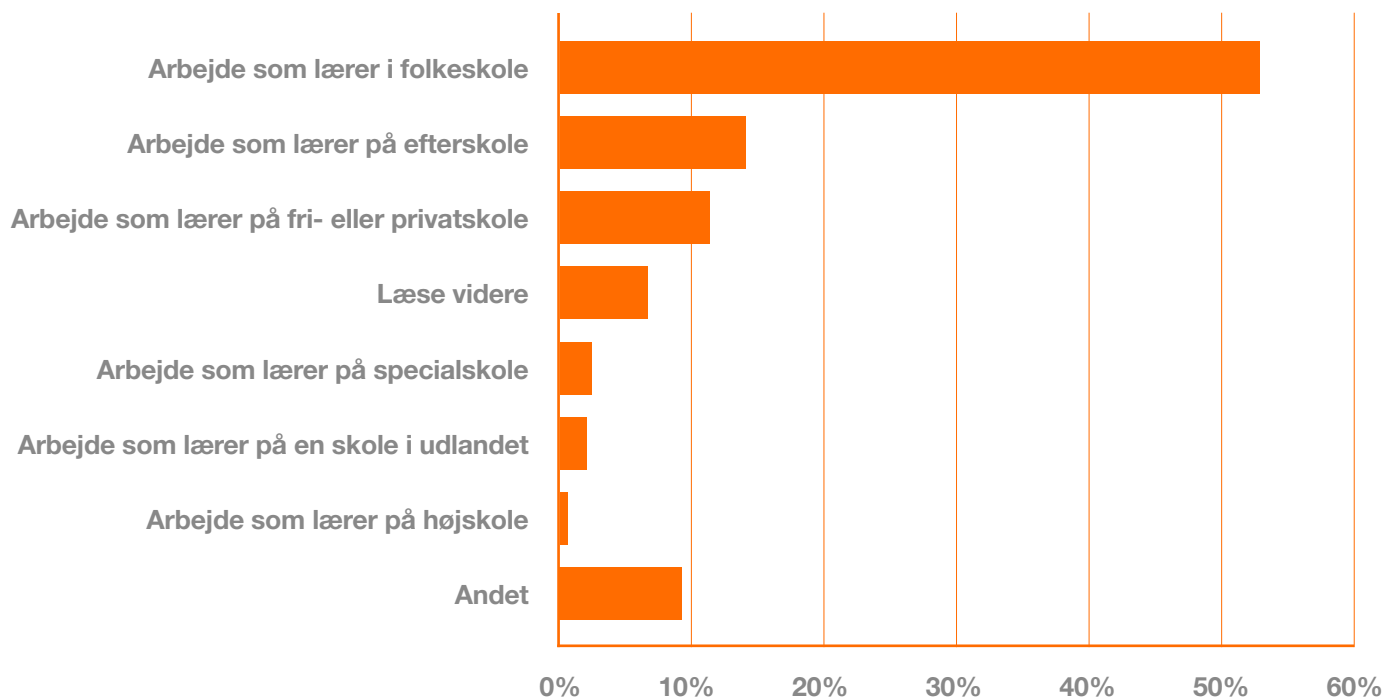
Danmark har gennem de seneste år oplevet en stigning i antallet af lærere, som forlader folkeskolen, og flere kommuner oplever, at det er vanskeligt at rekruttere lærere (KL 2016). I debatten om, hvordan Danmark kan få flere kvalificerede lærere ind i landets folkeskoler, er det ofte en øget rekruttering til læreruddannelsen, der kommer på bordet.

Det er derfor interessant at afdække, hvorvidt folkeskolen er målskiven hos de studerende, som er startet på læreruddannelsen. Vi spurgte dem derfor om, hvor de forventede at arbejde det første år som nyuddannede. Figur 24 viser, at 78 pct. af de lærerstuderende forventer at arbejde i enten folkeskole, efterskole eller fri- eller privatskole det første år efter deres studie er afsluttet. Ser vi alene på folkeskolen, forventer lidt over halvdelen at skulle arbejde der efter studiet. Det kan naturligvis ændre sig i løbet af studiet, og deres planer er naturligvis også afhængige af at kunne finde ansættelse andre steder end folkeskolen. Men det er med til at understrege, at mange studerende ikke ser læreruddannelsen som en vej mod folkeskolen. Ser vi på hele grundskolen, er det interessant, at en nylig undersøgelse viste, at ca. 16 pct. af alle nyuddannede lærere fandt arbejde uden for grundskolen (Arbejdsbevægelsens Erhvervsråd 2016). Men det er ikke kun andre arbejdspladser, der lokker. syv pct. forventer at gå i gang med at læse videre inden for det første år.

FIGUR 24.

De lærerstuderendes fremtidsplaner det første år efter studiet

Note: Beregningerne er baseret på surveybesvarelser blandt studerende, der lige har afsluttet første semester på en læreruddannelse. N=448. Spørgsmålsformulering: "Hvad forventer du at lave, det første år efter, du er færdiguddannet lærer?". "Andet" indeholder besvarelserne "Ved ikke" og "Andet".
Kilde: Egne beregninger.

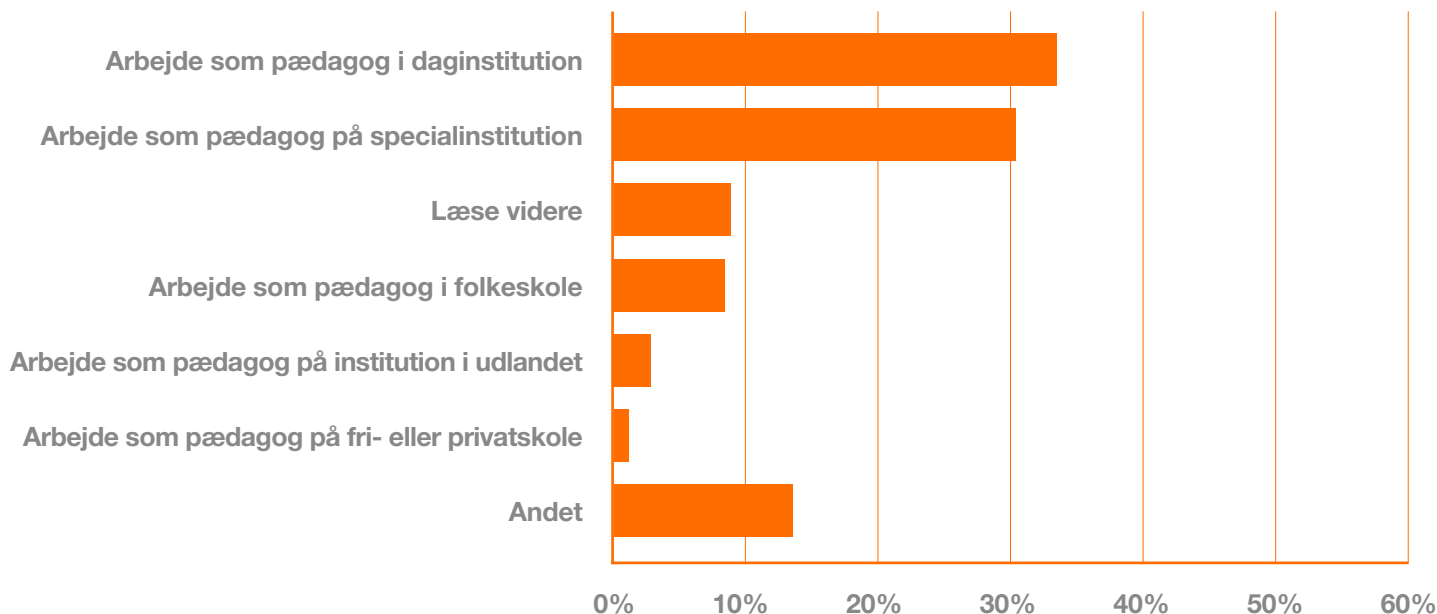
Pædagogstuderende sigter mod både dag- og specialinstitutioner

De pædagogstuderendes fremtidsplaner det første år efter studiet er vist i Figur 25 og indebærer for ca. en tredjedel et arbejde i en daginstitution, mens 30 pct. forventer at arbejde i en specialinstitution. Dog ser ni pct. af de studerende folkeskolen som deres første arbejdsplads, mens endnu ni pct. forestiller sig at gå direkte i gang med at uddanne sig videre.

FIGUR 25.

De pædagogstuderendes fremtidsplaner det første år efter studiet

Note: Beregningerne er baseret på surveybesvarelser blandt studerende, der lige har afsluttet første semester på en pædagoguddannelse. N=427. Spørgsmålsformulering: "Hvad forventer du at lave det første år efter, du er færdiguddannet pædagog?". "Andet" indeholder besvarelserne "Ved ikke" og "Andet".
Kilde: Egne beregninger.

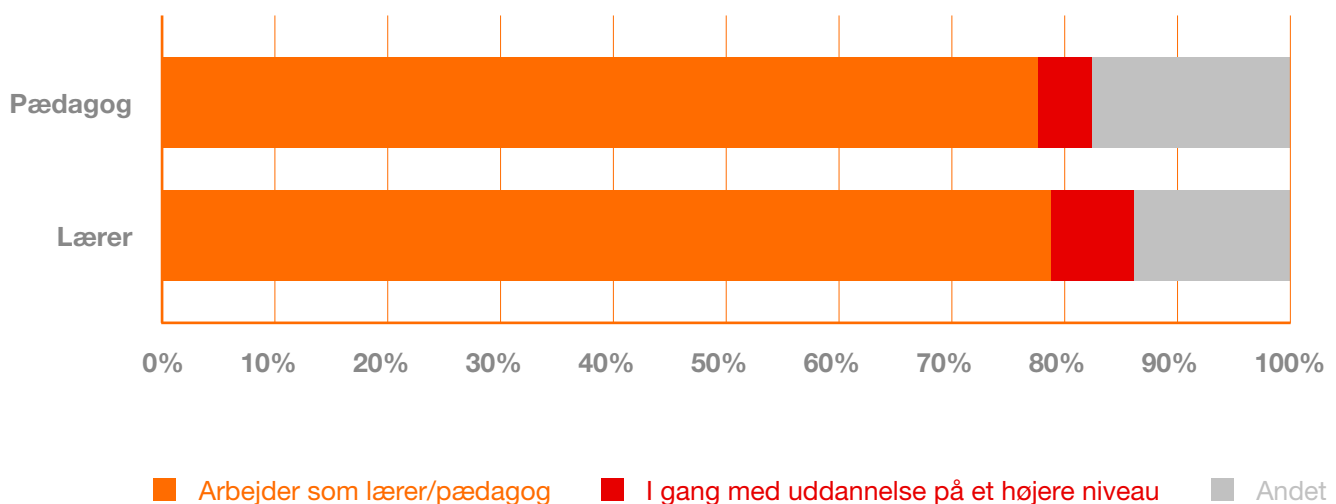

Hvis vi sammenligner lærer- og pædagogstuderendes fremtidsplaner med lærer- og pædagogstuderende, der dimitterede i 2013, med deres faktiske aktivitet året efter, er der rimelig overensstemmelse. For de lærer- og pædagogstuderende, der dimitterede i 2013, arbejdede næsten 80 pct. som henholdsvis lærer eller pædagog. For pædagogerne var fem pct. i gang med en uddannelse på et højere niveau, mens det for lærerne tilsvarende var syv pct.

FIGUR 26.

Faktisk aktivitet året efter uddannelsen er afsluttet

Note: Beregningerne er baseret på personer, der afsluttede en lærer- eller pædagoguddannelse i 2013 og deres primære aktivitet i 2014. Kategorien "Andet" indeholder personer, der var hhv. arbejdsløse, under uddannelse (på samme eller lavere niveau), var beskæftiget uden for lærer/pædagogfaget eller hvis primære aktivitet var ukendt.
Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata.

Næsten hver fjerde pædagog vil læse videre inden for fem år

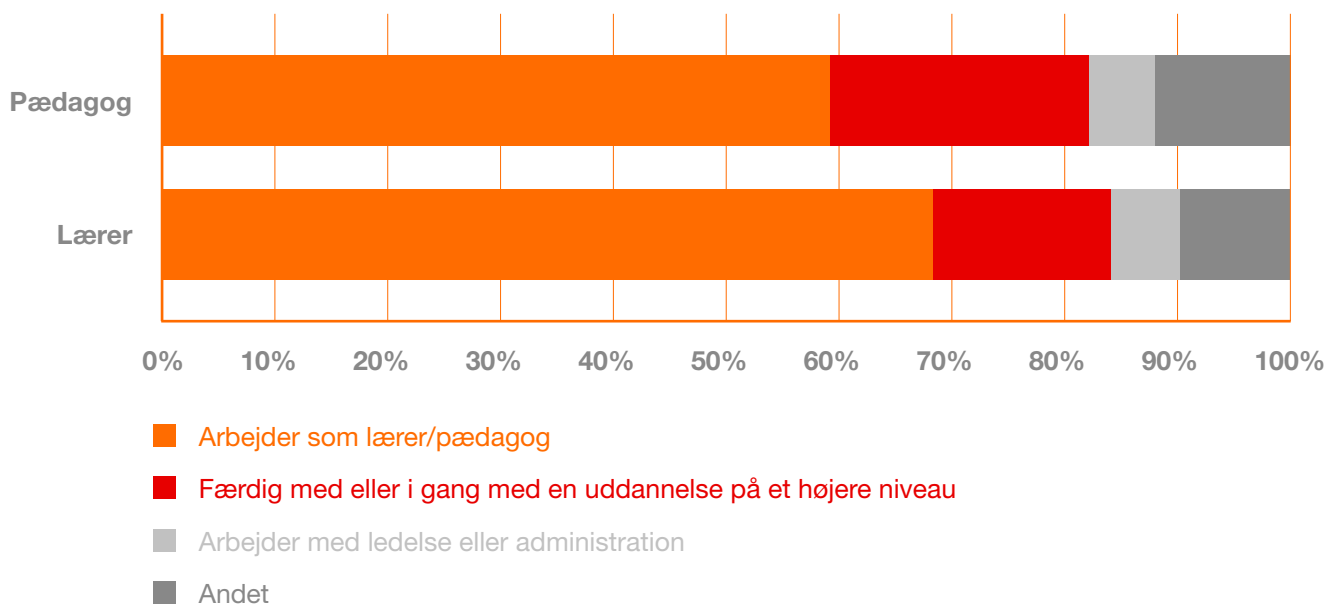
Beder vi de studerende indtage et lidt længere perspektiv og se frem til fem år efter studiet, er det (jf Figur 27) værd at bemærke, at 59 pct. af de pædagogstuderende og 68 pct. af de lærerstuderende forventer at være i den samme profession efter fem år, mens resten enten vil videreudanne sig, arbejde med ledelse eller administration eller har helt andre planer.

Faktisk regner næsten hver fjerde (23 pct.) af de pædagogstuderende med, at de er færdige med eller i gang med en uddannelse på et højere niveau efter fem år. For de lærerstuderende er det 16 pct.

FIGUR 27.

Fremtidsplanerne fem år efter studiet

Note: Beregningerne er baseret på surveybesvarelser blandt studerende, der lige har afsluttet første semester på en lærer- eller pædagoguddannelse. N=875 (448 lærerstuderende og 427 pædagogstuderende). Spørgsmaalsformulering: "Hvad forventer du at lave fem år efter, du er færdig med lærer-/pædagoguddannelsen?"
Kilde: Egne beregninger.

Lederambitioner lokker mange til videreuddannelse

Uddannelse bør ikke være noget, som skal reserveres til de første 30 år af livet, men bør være en kontinuerlig opkvalificering, som varer hele livet. Derfor er det positivt, at så mange forventer at skulle læse videre, selv om der naturligvis også er andre muligheder for lærere og pædagoger til at opkvalificere end ordinære uddannelsesforløb.

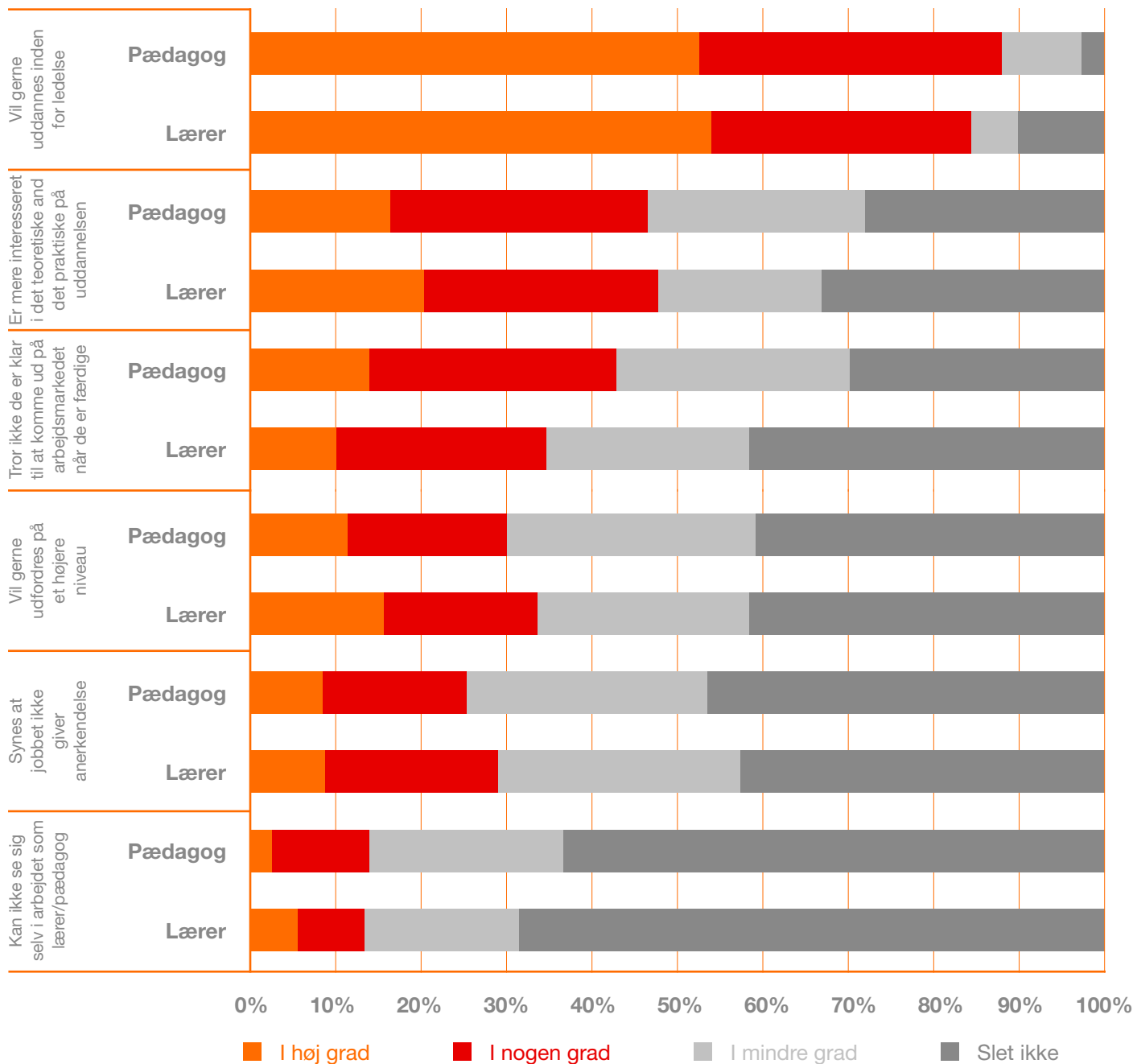
Vi spurgte de studerende, som forventede at læse videre inden for de første fem år, hvad der motiverede dem til at læse videre. Figur 28 viser, at de fleste gerne vil uddannes inden for ledelse. Andre angiver, at det skyldes, at de er mere interesseret i det teoretiske end det praktiske på uddannelsen.

Der er nogle (ca. hver tredje), som søger at blive udfordret på et højere niveau, men der er også en del, som angiver, at de ikke tror, at de er klar til at komme ud på arbejdsmarkedet, når de er færdige med uddannelsen til lærer/pædagog.

FIGUR 28.

Hvorfor læse videre?

Note: Beregningerne er baseret på surveybesvarelser blandt studerende, der lige har afsluttet første semester på en lærer- eller pædagoguddannelse og som forventer at være færdige med eller i gang med en uddannelse på højere niveau fem år efter, at de er færdiguddannet som lærere/pædagoger. N=203 (89 lærerstuderende og 114 pædagogstuderende). Spørgsømsformulering: "I hvilken grad ønsker du at læse videre fordi du...?"
 Kilde: Egne beregninger.

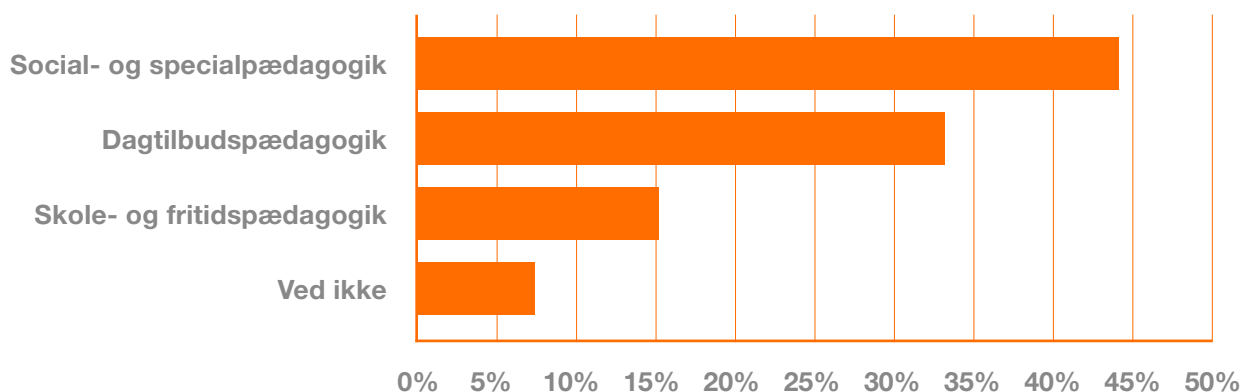
Pædagogstuderendes forventninger til specialiseringer

I 2013 blev der indført en højere grad af specialisering på pædagoguddannelsen gennem en markant forøgelse af specialiseringsfagenes omfang. De pædagogstuderende skal vælge en specialisering i slutningen af det første studieår. Vi spurgte dem, hvilken specialisering de forventer at vælge. Det er tydeligt, at skole- og fritidspædagogik ikke er så populært blandt de studerende, som hellere vil vælge dagtilbudspædagogik og især social- og specialpædagogik.

FIGUR 29.

De pædagogstuderendes forventede valg af specialisering

Note: Beregningerne er baseret på surveybesvarelser blandt studerende, der lige har afsluttet første semester på en pædagoguddannelse. N=427. Spørgsmålsformulering: "Hvilken specialisering forventer du at vælge?"
Kilde: Egne beregninger.

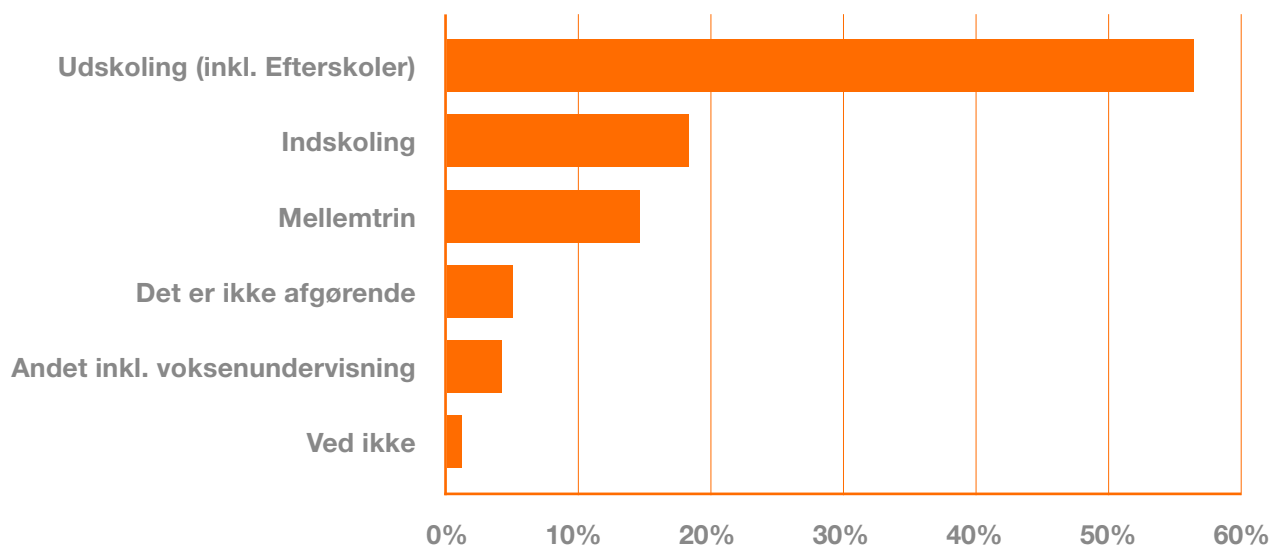
Lærerstuderende vil undervise i udskoling

Lærerstuderende kan have forskellige præferencer for at undervise bestemte aldersgrupper eller klassetrin. Det er naturligvis positivt i det tilfælde, hvor deres motivation falder sammen med de reelle muligheder, der er på arbejdsmarkedet efterfølgende. For der er brug for motiverede lærere. Men det kan være en udfordring, hvis langt de fleste er interesseret i at undervise et bestemt segment, da det så kan kræve en særlig indsats fra uddannelsesinstitutionen og praktikstederne, hvis de studerende skal motiveres til at undervise i fx indskoling eller mellemtrinene, der jf. Figur 30 er markant færre, som ønsker at undervise i.

FIGUR 30.

Hvor vil lærerne undervise?

Note: Beregningerne er baseret på surveybesvarelser blandt studerende, der lige har afsluttet første semester på en læreruddannelse. N=448. Spørgsømsformulering: "Hvad ønsker du primært at komme til at undervise i?"
Kilde: Egne beregninger.

Hvilke undervisningsfag tiltrækker lærerstuderende?

De lærerstuderendes forventede valg af undervisningsfag (tidligere linjefag) giver et billede af, hvilke faglige interesser de har, men også hvilke fag de regner med at skulle undervise i, når de er færdiguddannede.

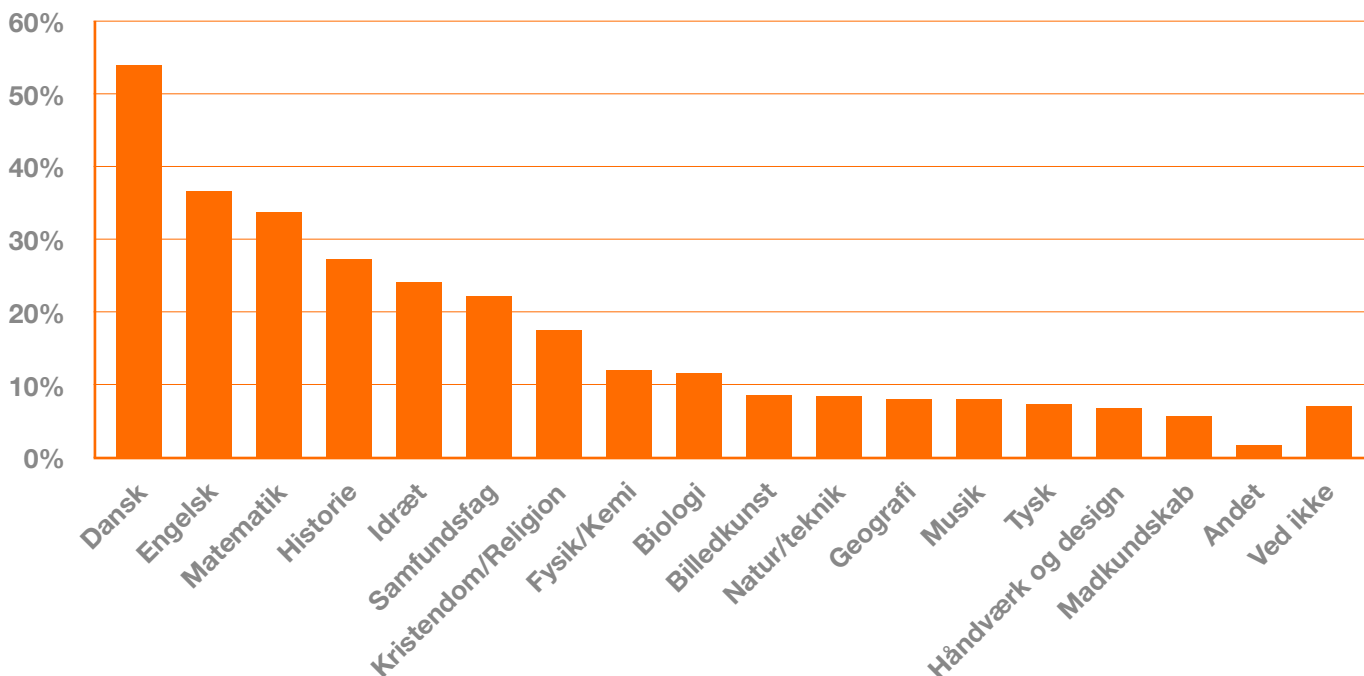
Ude på landets folkeskoler har det været vanskeligt at sikre, at børn og unge altid undervises af lærere, som har undervisningskompetence i det pågældende fag. I forbindelse med kommuneaftalen for 2014 blev der bl.a. derfor afsat en milliard kroner til efteruddannelse af folkeskolelærerne fra 2014-2020. Målet er bl.a. at hæve niveauet for kompetencedækning ved at sikre, at de forskellige fag i folkeskolen dækkes af lærere med

undervisningskompetence (Finansministeriet 2013). Og det kan mærkes på lærernes brug af efteruddannelse. Antallet af lærere, som bliver efteruddannet i undervisningsfag, er således næsten femdoblet siden 2013/2014, hvor aftalen blev indgået (Styrelsen for Videregående Uddannelser 2016).

Men for fremtidens lærere, som netop er startet på uddannelsen, skal deres undervisningskompetencer ikke findes gennem efteruddannelse, men gennem læreruddannelsen. Derfor er det interessant at se på de studerendes forventede valg af undervisningsfag. Topscorerne er Dansk, Engelsk, Matematik og Historie, mens fag som Fysik/Kemi og Natur/Teknik kun tiltrækker henholdsvis 12 og otte pct. af de studerende.

FIGUR 31.

De lærerstuderendes forventede valg af undervisningsfag

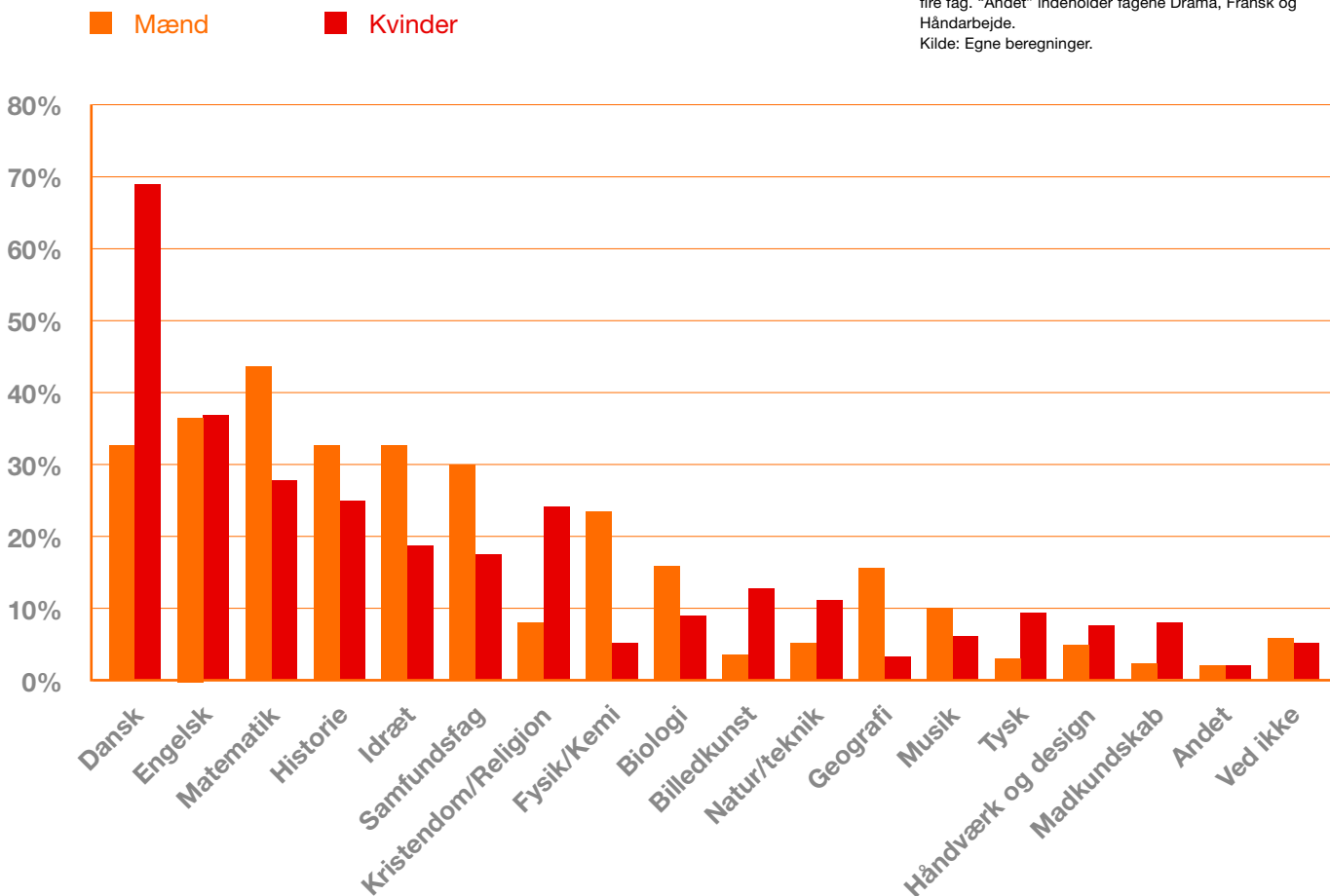
Note: Beregningerne er baseret på surveybesvarelser blandt studerende, der lige har afsluttet første semester på en læreruddannelse. N=448. Spørgsmålsformulering: "Hvilke undervisningsfag/linjefag har du og/eller forventer du at vælge?". Respondenterne har haft mulighed for at angive op til fire fag. "Andet" indeholder fagene Drama, Fransk og Håndarbejde.
Kilde: Egne beregninger.

Ser vi på forskellene mellem kønnene i Figur 32, er det tydeligt, at flere kvinder end mænd vælger Dansk samt Kristendom/Religion, mens mændene i højere grad end kvinderne vælger fx Matematik eller Fysik/Kemi. Der er desuden en række andre fag, hvor der er variation mellem kønnene.

FIGUR 32.

Kønnsforskelle ved de lærerstuderendes forventede valg af undervisningsfag

Note: Beregningerne er baseret på surveybesvarelser blandt studerende, der lige har afsluttet første semester på en læreruddannelse. N=448 (40 pct. mænd og 60 pct. kvinder). Spørgsmålsformulering: "Hvilke undervisningsfag/linjefag har du og/eller forventer du at vælge?". Respondenterne har haft mulighed for at angive op til fire fag. "Andet" indeholder fagene Drama, Fransk og Håndarbejde.
Kilde: Egne beregninger.

I Tabel 3 ses en oversigt over de kombinationer af fag, der typisk vælges. Der er naturligvis tale om ret små forskelle, men Dansk koblet med enten Engelsk, Historie eller Samfundsfag indtager de tre øverste pladser, mens kombinationen Matematik og Fysik/Kemi må nøjes med en fjerdeplads.

TABEL 3.

Top ti typiske kombinationer af to undervisningsfag

Fagkombination	Andel af de lærerstuderende
Dansk & Engelsk	10%
Dansk & Historie	7%
Dansk & Samfundsfag	6%
Matematik & Fysik/Kemi	5%
Dansk & Idræt	5%
Dansk & Kristendom	4%
Engelsk & Historie	4%
Matematik & Idræt	4%
Matematik & Engelsk	3%
Dansk & Billedkunst	3%

Note: Beregningerne er baseret på surveybesvarelser blandt studerende, der lige har afsluttet første semester på en læreruddannelse. N=448. Spørgsmaalsformulering: "Hvilke undervisningsfag/linjefag har du og/eller forventer du at vælge?". Respondenterne har haft mulighed for at angive op til fire fag.
Kilde: Egne beregninger.

Om undersøgelsen

I udarbejdelsen af denne rapport har DEA (ud over desk research) trukket på en spørgeskemaundersøgelse gennemført blandt studerende ved lærer- og pædagoguddannelsen, som netop havde gennemført første semester på uddannelsen, samt på registerdata fra Danmarks Statistik. Nedenfor beskrives datagrundlaget nærmere.

Population i spørgeskemaundersøgelse

Populationen består af studerende ved lærer- og pædagoguddannelsen, som startede på studiet i perioden 1. juli 2015 - 31. december 2015. Oplysninger om studie/studiestart kommer fra Danmarks Statistiks elevregister (Elev3). Populationen er yderligere afgrænset til personer, som var i befolkningen pr. 31. december 2015.

Stikprøve

Stikprøven er udtrukket som en stratificeret stikprøve, hvor lærer- og pædagogstuderende er i hver sit stratum. Der er udvalgt ca. 915 lærerstuderende og 920 pædagogstuderende til bruttostikprøven. Efter bruttostikprøve er opdateret med den aktuelle befolkning for at fjerne adressebeskyttede, udvandrede og døde, er der 905 lærerstuderende og 907 pædagogstuderende.

TABEL 4.

Oversigt over population og stikprøve i spørgeskemaundersøgelse

Kilde: Danmarks Statistik

Population	5.648 i alt 2.750 lærerstuderende 2.898 pædagogstuderende
Bruttostikprøve	1.835 i alt 915 lærerstuderende 920 pædagogstuderende
Nettostikprøve	1.812 i alt 905 lærerstuderende 907 pædagogstuderende
Antal svar	968 i alt 507 lærerstuderende 461 pædagogstuderende
Svarprocent	53,4 pct. i alt 56 pct. lærerstuderende 50,8 pct. pædagogstuderende

Dataindsamling

Data er indsamlet ved hjælp af internetskema og telefoninterviews i følgende periode:

Internetundersøgelse: 4. marts 2016 - 9. april 2016

Telefoninterviews: 3. februar 2016 - 16. marts 2016

Spørgeskemaet kan rekvireres ved kontakt til DEA.

Registerpopulation

Registerpopulationen er identificeret ud fra elevregisteret og består af alle studerende, som påbegyndte en lærer- eller pædagoguddannelse i 2015, og som var i befolkningen pr. 31. december 2015. Herefter er informationer om de studerendes køn, alder, etnicitet, gymnasiekarakterer, beskæftigelsesforhold samt forældres uddannelsesniveau indhentet ved at sammenkoble elevregisteret med en række øvrige registre fra Danmarks Statistik. Populationen består af i alt 8.535 studerende, 3.031 lærerstuderende og 5.504 pædagogstuderende.

Kilder

Anker Hansen, Morten, Brian Høyer Lorentsen, Peter Møller Pedersen, og David Thore Graversen. 2010. "Pædagogprofessionens historie: Set i lyset af velfærdsstatens udvikling" *Social Kritik* Årg. 22 (nr. 124): 68–73.

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd. 2016. *Beskæftigelsespotentialer Blandt Uddannede Lærere Arbejderbevægelsens Erhvervsråd*.

Bayer, Martin, and Ulf Brinkkjær. 2003. *Professionslæring i praksis, nyuddannede læreres og pædagogers møde med praksis*. 1. udgave, 1. oplag. Danmarks Pædagogiske Universitet.

"Børn & Unge." 2003. *En pædagogisk historie*, no. 51. [http://www.bupl.dk/iwfile/BALG-8RQDV8/\\$file/En-PaedagogiskHistorie.pdf](http://www.bupl.dk/iwfile/BALG-8RQDV8/$file/En-PaedagogiskHistorie.pdf).

Danmarks Evalueringsinstitut. 2003. *Læreruddannelsen Danmarks Evalueringsinstitut*.

— — —. 2011. *Læreruddannelsens faglige kvalitet Danmarks Evalueringsinstitut*.

— — —. 2016a. "Studenterpopulationens udvikling på pædagoguddannelsen 2004-14" *Undersøgelser af den nye pædagoguddannelse Danmarks Evalueringsinstitut*.

— — —. 2016b. "Vurderinger af kvaliteten på den nye pædagoguddannelse" *Undersøgelser af den nye pædagoguddannelse Danmarks Evalueringsinstitut*.

Ditlev, Jakob Bøje. 2013. "Pædagoguddannelse og pædagogisk arbejde." I *Kampen om daginstitutionen: den danske model mellem kompetencetænkning, tradition og profession* red: John Krejsler, Annegrethe Ahrenkiel, og Camilla Schmidt. Frederiksberg: Frydenlund.

Dorf, Hans. 2010a. "Between Commuality and Modernity: Danish Teacher Education as a Case of Unresolved Conflicts" I *International Handbook of Teachers Education Worldwide: Issues and Challenges*, red: K. G. Karras, og C. C. Wolhuter, Vol. 2:176–95. Athen: Atrapos Editions.

— — —. 2010b. "Rekruttering af studerende til læreruddannelsen: Et nordisk komparativt studium" *Forskning I Grundskolen*, no. 2: 40–47.

— — —. 2012. "Den nye læreruddannelse er et eksperiment" *Politiken*, 9. juli 2012

Epinion. 2007. *Valg og fravalg af lærer-, pædagog-, sygeplejerske- og socialrådgiveruddannelsen Undervisningsministeriet*.

Finansministeriet. 2013. *Aftaler om den kommunale og regionale økonomi for 2014: juni 2013*. Kbh.

Forligskredsen bag læreruddannelsen. 2012. Aftaletekst – Reform af læreruddannelsen <http://ufm.dk/lovstof/politiske-aftaler/reform-af-laereruddannelsen/reform-af-laereruddannelsen.pdf>.

Holm-Larsen, Signe. 2012. "Milepæle i læreruddannelsen m.v." I Uddannelseshistorie 2012 (Årbog): I Særklasse. Inklusion Og Eksklusion I Grundskolen, 153 - 160. Selskabet for skole- og uddannelseshistorie. <http://www.uddannelseshistorie.dk/images/pdf/a-2012-signe-holm-larsen.pdf>.

Kjeldsen, Christian Chrstrup. 2011. Lærerpositionen i skolefeltet om danske lærere og lærerstuderendes baggrund, interesseorienteringer og strategier set med Pierre Bourdieus perspektiver Norderstedt, Tyskland: Books on Demand GmbH, København.

KL. 2016. Rekrutteringssituationen på lærerområdet http://www.kl.dk/ImageVaultFiles/id_78735/cf_202/Rapport_om_rekrutteringssituationen_p-l-reromr-de.PDF.

Lov om uddannelse af pædagoger 1991. Vol. 370. <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=74900>.

OECD. 2005. Teachers Matter: Attracting, Developing and Retaining Effective Teachers Paris: OECD Publishing.

Rambøll. 2012. Evaluering af pædagoguddannelsen Evalueringsrapport. https://kosmopol.sharepoint.com/sites/DEA%20Intranet/P/U/Lrer%20og%20pdagoguddannelsen/Litteratur/Litteratur%20om%20pædagoguddannelsen/Rambøll_2012_evaluering%20af%20paedagoguddannelsen.pdf.

Rasch-Christensen, Andreas, and Thorkild Thejsten. 2011. "Fra seminarium over CVU til university college" Læreruddannelsen før og nu - Fem tv-udsendelser med historier fra læreruddannelsen <https://www.folkeskolen.dk/~Documents/178/68378.pdf>.

Reimer, David, og Hans Dorf. 2014. "Teacher Recruitment in Context: Differences between Danish and Finnish Beginning Teacher Education Students." I Scandinavian Journal of Educational Research 58 (6): 659–677. doi:10.1080/00313831.2013.821088.

Stage Petersen, Dorte. 2010. Rekrutteringsproblematikken på de nordiske læreruddannelser TemaNord. København: Nordisk ministerråd. <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:701429/FULLTEXT01.pdf?frbrVersion=3>.

Styrelsen for Videregående Uddannelser. 2014. Evaluering af optagelsessamtalerne på læreruddannelsen: optaget 2013 <http://ufm.dk/publikationer/2014/filer-2014/evaluering-af-optagelsessamtalerne-pa-laereruddannelsen.pdf>.

— — —. 2015a. Evaluering af optagelsessamtalerne på læreruddannelsen: optaget 2014 Styrelsen for Videregående Uddannelser.

— — —. 2015b. Evaluering af optagelsessamtalerne på læreruddannelsen: optaget 2015 Styrelsen for Videregående Uddannelser.

— — —. 2015c. Vejledning om optagelsessamtaler på uddannelsen til professionsbachelor som lærer i folkeskolen Styrelsen for Videregående Uddannelser. <https://www.retsinformation.dk/pdfPrint.aspx?id=173893>.

— — —. 2016. Notat med nyeste tal for efteruddannelse 2015/2016 Styrelsen for Videregående Uddannelser.

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte. 2012. En styrket pædagoguddannelse: anbefalinger fra Følgegruppen for pædagoguddannelsen Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte.

Thomsen, Jens Peter, Siri Dencker, and Thomas Mørch Pedersen. 2013. Hvem læser på velfærdsprofessionsuddannelserne?: ændringer i rekrutteringsmønstre de sidste 25 år http://curis.ku.dk/ws/files/136852397/4695_18090_1_PB.pdf.

UC Sjælland. 2016. Pædagoguddannelse i region Sjælland går imod strømmen 20. november 2016 <http://ucsj.dk/nyheder/nyhed/paedagoguddannelse-i-region-sjaelland-gaar-imod-stroemmen/>.

Udvalg for Kvalitet og Relevans i de Videregående Uddannelser. 2015. Nye veje og høje mål - kvalitetsudvalgets samlede analyserapport København.

Undervisningsministeriet. 2004. "Bilag 2. Beskrivelse af de nuværende danske uddannelser" I Pædagoguddannelsen og læreruddannelsen - redegørelse til folketinget pub.uvm.dk/2004/paed/bil02.html.

Watt, Helen M. G., og Paul W. Richardson. 2008. "Motivations, Perceptions, and Aspirations Concerning Teaching as a Career for Different Types of Beginning Teachers." I *Learning and Instruction* 18 (5): 408–428. doi:10.1016/j.learninstruc.2008.06.002.

VÆKST GENNEM VIDEN

DEA er en ideologisk uafhængig tænketank, der arbejder for, at Danmark øger sin værdiskabelse og vækst samt tiltrækker internationale virksomheder gennem viden om uddannelse, forskning og innovation.

Tænketanken DEA kæmper grundlæggende for, at flere unge får en uddannelse, der efterspørges; at forskning bliver omsat til innovation i private og offentlige virksomheder, og at Danmark er et attraktivt land for videnbaserede virksomheder.

DEA vil nå sine mål gennem:

- Analyser og undersøgelser, der styrker DEAs dagsorden
- Involvering af virksomheder, uddannelsesinstitutioner og organisationer via partnerskaber og projekter
- Udfordring af vanetænkning og bidrag til løsning af samfundsudfordringer